

ARBEIDERNES FAGLIGE LANDSORGANISASJON

***P**rotokoll*

OVER FORHANDLINGENE
VED REPRESENTANTSKAPETS MØTE
16. JANUAR 1956

ARBEIDERNES FAGLIGE LANDSORGANISASJON

PROTOKOLL

over

forhandlingene ved representantskapets

møte i Oslo 16. januar 1956

Referat ved Henry Harm

ARBEIDERNES AKTIETRYKKERI

OSLO 1956

Sakregister.

	Side
Minnetale	5
Velkomstordene	7
Navneopprop	7
Dagsorden og forretningsorden	10
Suppleringsvalg til sekretariatet	11
Ansettelse av revisor	13
Et tillegg til vedtektene for samorganisasjonene	14
Ungdommens faglige kampanje	14
Einar Gerhardsens foredrag om den økonomiske situasjon	15
Den faglige situasjon — sekretariatets innstilling	26
Konrad Nordahls foredrag om den faglige situasjon	27
P. Mentsens redegjørelse for lønn under legiti- mert sykdom	38
Ordsiftet	40
Konrad Nordahls sluttreplikk	51
Voteringen	54
Christian Henriksen takkes og takker	54

Person- og taleregister.

Andersen, Alf, 14.
Andersen, Per, 45.
Bruvik, Olav, 49, 51.
Eriksen, Rudolf, 43.
Gerhardsen, Einar, 15.
Hansen, Ingvald, 47.
Hauge, Gunvald, 49, 50.
Henriksen, Christian, 54.
Jansen, Lars, 50.
Kjelsrud, Klaus, 40.
Kristiansen, Walther, 12.
Mentsen, P., 7, 38.
Mørk, Anders, 14.
Nordahl, Konrad, 5, 7, 10, 11, 12, 13, 15, 26,
27, 49, 51, 54, 55.
Skogly, Oscar, 12.
Strand, Einar, 42, 49.
Strand, Elof, 48.
Torkildsen, Emil, 13.
Wessel-Hansen, Olav R., 44.
Wiik, Torbjørn, 50.
Øyan, Bendik, 45.

Landsorganisasjonens representantskap

kom sammen til møte i Folkets Hus' store sal, Oslo, kl. 11 mandag 16. januar 1956.

Minnetale.

Formannen, *Konrad Nordahl*, holdt denne minnetalen ved møtets åpning:

Siden representantskapet sist var samlet til møte er en rekke kjente og aktive tillitsmenn og medarbeidere i fagbevegelsen avgått ved døden.

Den 14. juli 1955 døde tidligere formann i Norsk Lokomotivmannsforbund, Robert Lund, 71 år gammel. Robert Lund var aktivt med i Norsk Lokomotivmannsforbunds distriktsorganisasjoner til han i 1925 måtte overta stillingen som formann og forretningsfører i forbundet. Det var under en av de alvorligste kriser i forbundets historie, og Robert Lund innla seg store fortjenester ved den måte han brakte forbundet ut av denne krisen og sikret fortsatt vekst og framgang. I 1931 trakk han seg tilbake og gjenopptok sin tjeneste som lokomotivfører ved Norges Statsbaner. Men ennå i flere år etter at han gikk av med pensjon, deltok han aktivt i organisasjonsarbeidet, og helt til det siste fulgte han levende interessert med i alt som angikk vår bevegelse.

Den 6. august omkom Gullborg Nyberg under den tragiske flyulykken under reise i Sovjetunionen da 10 norske kvinner mistet livet. Gullborg Nyberg, som ble 46 år gammel, var fra sin ungdom knyttet til hotellyrket og ble tidlig med i fagorganisasjonen. Fra 1933 var hun ansatt i Norsk Hotell- og Restaurant-Arbeider-Forbund, der hun fra 1948 var med i styret som nestformann i forbundet. På Landsorganisasjonens kongress i mai 1949 ble hun valgt inn som varammann i sekretariatet. Fra 1. januar 1950 tiltrådte hun stillingen som

kvinnesekretær i Landsorganisasjonen, og utførte i denne stilling et stort og grunnleggende arbeid, særlig når det gjelder opplysningsvirksomheten blant de fagorganiserte kvinner.

Ved den samme ulykken omkom Det norske Arbeiderpartis kvinnesekretær, Alice Olsen, som i mange år var knyttet til fagbevegelsen som kontordame i Oslo Sten-, Jord- og Cementarbeideres Forening. Hun deltok aktivt i arbeiderbevegelsen fra sin tidligste ungdom både i faglig og politisk virksomhet. Hun ble 37 år gammel.

Videre omkom ved denne flyulykken nestformannen i Tobakkarbeiderforbundet, Esther Pierre. Hun var da 53 år gammel og hadde i mange år vært meget aktiv i sin fagforening og sitt forbund.

Den 27. august døde Johan Ødegård plutselig, 65 år gammel. Johan Ødegård var journalist og redaktør i arbeiderpressen, men kom til å spille en fremtredende rolle ved organiseringen av skog- og landarbeiderne. Han ble sekretær i Solør-Odal Landarbeiderforbund i 1926 og formann i Norsk Skog- og Landarbeiderforbund da dette ble stiftet i 1927. Fra 1930 til 1941 var han hovedkasserer i forbundet. Han var ved sin død knyttet til dette forbund som redaktør av «Skog- og Landarbeideren».

Samme dag Johan Ødegård ble ført til graven, den 31. august, kom meldingen om et nytt plutselig dødsfall og et smertelig tap for oss alle. Torbjørn Henriksen var død. Alle som har deltatt i Landsorganisasjonens representantskapsmøter og på kongressene i de senere år, kjente Torbjørn Henriksen. Han ble bare vel 63 år gammel, men hadde et meget langt og omfattende organisasjonsarbeid bak seg. Helt fra sin tidligste ungdom var han aktivt med såvel i den politiske som den faglige gren av bevegelsen. I 1923 ble han sekretær i Norsk Kommuneforbund, senere nestformann og fra 1935 formann i forbundet. Fra 1927 var han medlem av Landsorganisasjonens sekretariat. Det er lengre sammenhengende tid enn noen annen hittil i norsk fagbevegelses historie. Fra 1934 var han en av dirigentene på alle kongresser i Landsorganisasjonen, og i senere år på mange av møtene i representantskapet. Han var helt til sin plutselige bortgang sterkt nyttig i de forskjellige og mest fremtredende tillitsverv i vår bevegelse. Det som i den senere tid lå ham mest på hjertet var reisingen av det nye Folkets Hus i Oslo. Det er sikkert riktig som det er sagt at et av de stolteste øyeblikk i hans liv var da han den 1. mai i fjor la ned grunnstenen til dette huset.

Den 6. november inntraff det ennå et plutselig dødsfall innen våre rekker. Formannen i Norsk Bygningsindustriarbeiderforbund døde, ikke fullt 52 år gammel.

John Wivegh var født i Sundsvall i Sverige. Da han var 21 år gammel, kom han til Norge og bosatte seg i Lillestrøm, hvor han

virket bl. a. som sagbruksarbeider. Han kom tidlig med i arbeiderbevegelsen, og fra 1933 var han ulønnet nestformann i Norsk Høvleriarbeiderforbund. Fra 1937 ble han lønnet tillitsmann i forbundet, og i 1940 rykket han opp til formann. Ved sammenslutningen mellom Norsk Bygningsarbeiderforbund og Norsk Høvleriarbeiderforbund i 1949 ble han valgt til formann i Norsk Bygningsindustriarbeiderforbund. Han ble enstemmig gjenvalgt på landsmøtene i 1952 og i september 1955. John Wivegh ble i 1946 varamann til Landsorganisasjonens sekretariat og fra 1949 fast medlem.

Alle som her er nevnt vil vi minnes for deres store innsats for felles sak.

Vi lyser fred over våre døde kamerater.

Talen ble påhørt stående av forsamlingen.

Velkomstordene.

Formannen, *Konrad Nordahl*, ønsket representanter og gjester og ellers andre tilstedeværende velkommen til representantskapsmøtet. Vi bebudet på forrige representantskapsmøte, fortsatte han, dette møte hvor vi skulle drøfte den faglige og økonomiske situasjon. Vanligvis holder vi slike møter før jul, men på grunn av den uklare situasjon fant sekretariatet at det var riktigst å vente lengst mulig. Jeg håper at drøftelsene her vil bli til gagn og nytte for fagorganisasjonen.

Navneopprop.

Nestformannen, *P. Mentsen*, foretok navneopprop. Disse var til stede:

Arbeiderpartiets Presseforbund: 1. Per Haraldsson, Oslo.
Norsk Forbund for Arbeidsledere og Tekn. Funksjonærer: 2. Fritz Hanestad, Oslo.
Norsk Arbeidsmandsforbund: 3. Walther Kristiansen, Oslo. 4. Thorleif Ørsal, Sunndalsøra. 5. B. Reines, Russåga i Salten. 6. Gudmund Sevik, Sandåmo, Namsskogan. 7. Henrik Damli, Løkken Verk.
Norsk Baker- og Konditorforbund: 8. Bjarne Dahlberg, Oslo.
Norsk Bekledningsarbeiderforbund: 9. Rudolf Eriksen, Oslo. 10. Gunnar Nilsen, Oslo. 11. Konrad Hjørnevik, Bergen. 12. Finn Nilsen, Drammen.
Norsk Bokbinder- og Kartonnasjearbeiderforbund: 13. Johan M. Bøe, Oslo.
Norsk Bygningsindustriarbeiderforbund: 14. Emil Reiersen, Oslo. 15. Odin Rønbeck, Oslo. 16. Lars Jansen, Bergen. 17. Bjarne Berg, Trondheim. 18. Oscar Skogly, Lillehammer.

Norsk Centralforening for Boktrykkere: 19. Halfdan Wigaard, Oslo.
 Norsk Elektriker- og Kraftstasjonsforbund: 20. Andreas Torp, Oslo. 21. Bjarne Klafstad, Oslo.
 Norsk Fengselstjenestemannsforbund: 22. Sverre Ofstad, Oslo.
 Norsk Gullsmedarbeiderforbund: 23. Hugo Lindahl, Oslo.
 Norges Handels- og Kontorfunksjonærs Forbund: 24. Johan Moksnes, Oslo. 25. Peder Birkeland, Oslo. 26. Sigurd Vatnedal, Bergen. 27. Paul Arnseth, Hamar. 28. Ruth Svendsen, Porsgrunn.
 Norsk Hotell- og Restaurant-Arbeiderforbund: 29. Eivind Strømmen, Oslo. 30. Sigurd Johansen, Oslo.
 Norsk Jern- og Metallarbeiderforbund: 31. Elof Strand, Greåker. 32. Leif Kristiansen, Raufoss. 33. Ragnvald Andersen, Bergen. 34. Rasmus Falnes, Stavanger. 35. Anton Johansen, Andselv.
 Norsk Jernbaneforbund: 36. O. Vollum, Oslo. 37. Arne Olsen, Oslo (syk). 38. W. Engen, Hop pr. Bergen. 39. Fritz Fredriksen, Oslo. 40. Karsten Hansen, Oslo.
 Norsk Kjemisk Industriarbeiderforbund: 41. Johs. P. Løkke, Notodden. 42. Kristoffer Jakopsen, Sauda. 43. Albert Hellem, Høyanger. 44. Harald E. Olsen, Agnes pr. Stavern. 45. Anker Nordtvedt, Oslo.
 Norsk Kjøttindustriarbeiderforbund: 46. Helmer Karlsson, Oslo.
 Norsk Kommuneforbund: 47. Arthur Karlsen, Oslo. 48. Ivar Andresen, Oslo. 49. K. O. Madsen, Bergen. 50. Leif Rinnan, Trondheim. 51. Anders Salvesen, Kr.sand S.
 Lensmannsbetjentenes Landslag: 52. Olav R. Wessel-Hansen, Nanset pr. Larvik.
 Norsk Litografisk og Kjemigrafisk Forbund: 53. Eivind Nilsen, Oslo.
 Norsk Lokomotivmannsforbund: 54. M. Heggstad, Oslo.
 Norsk Losforbund: 55. Hj. Breiland, Bergen.
 Norsk Maskinistforbund: 56. Leif Lerstad, Oslo. 57. Conrad Johnsen, Oslo.
 Norsk Murerforbund: 58. Lorang Kristiansen, Oslo.
 Norsk Musikerforbund: 59. Rolf Gammeleng, Oslo.
 Norsk Nærings- og Nydelsesmiddelarbeiderforbund: 60. Einar Strand, 61. Nils Nilsen, Oslo. 62. Thorv. Egeland, Stavanger. 63. Sigvard Sjur- sen, Bergen.
 Norsk Papirindustriarbeiderforbund: 64. Olaf Bratlie, Oslo. 65. Arne Fors- berg, Sarpsborg. 66. Arvid Nebell, Svelvik. 67. J. Moe Larssen, Pors- grunn. 68. Sigurd Bakke, Rena.
 Norsk Politiforbund: 69. H. H. Bakkane, Oslo.
 Postfolkenes Fellesforbund: 70. Aksel O. Gubberud, Oslo. 71. Eigil Nor- man, Oslo.
 Norsk Sjømannsforbund: 72. Gunvald Hauge, Oslo. 73. Bendik Øyan, Oslo. 74. Gosta Andersen, Sandefjord. 75. Karl Oshaug, Stavanger. 76. Johan Jensen, Tromsø.
 Norsk Skinn- og Lærarbeiderforbund: 77. Axel Erichsen, Oslo.
 Norsk Skog- og Landarbeiderforbund: 78. Hans Ruud, Oslo. 79. Ole Røset, Steinkjer. 80. Klaus Kjelsrud, Oslo. 81. Ivar Fossberg, Blaker. 82. Ha- rald Børresen, Gjøvik.
 Norsk Skotøyarbeiderforbund: 83. Ingv. Hansen, Oslo.
 Norsk Stenindustriarbeiderforbund: 84. Walther Broe, Oslo.
 Norsk Støperiarbeiderforbund: 85. Per Andersen, Oslo.
 Norsk Tekstilarbeiderforbund: 86. Gulbrand Brauer, Oslo. 87. Hj. Romslo, Ytre Arna. 88. Anna Nilsen, Oslo.
 Norsk Telegraf- og Telefonforbund: 89. Tormod Halvorsen, Oslo. 90. Ha- rald Fondevik, Oslo.

Norsk Tjenestemannslag: 91. Thv. Karlsen, Oslo.
 Norsk Tobakkarbeiderforbund: 92. Torbjørn Wiik, Oslo.
 Norsk Tolltjenestemannsforbund: 93. Jens Dahl, Oslo.
 Norsk Transportarbeiderforbund: 94. Salamon Hansen, Bodø. 95. Leif Bredland, Trondheim. 96. Ing. Henriksen, Haugesund. 97. Aug. Crowo, Bergen. 98. Wilhelm Olsen, Oslo.
 Norsk Treindustriarbeiderforbund: 99. Einar Skarstein, Syfteland. 100. Erik Eriksen, Oslo.
 Norges Urmaker Svenneforbund. 101. Hartvig Hagen, Oslo.
 Samorganisasjonenes representanter i representantskapet:
 Akershus fagl. Samorganisasjon: 102. Erling Olsen, Oslo.
 Aust-Agder fagl. Samorganisasjon: 103. Erling Dahlen, Arendal.
 Bergen- og Fylkenes fagl. Samorganisasjon: 104. Bernh. Berntsen, Bergen. 105. B. Borretzen, Os pr. Bergen. 106. Matias Osland, Høyanger.
 Buskerud fagl. Samorganisasjon: 107. Nils Sandli, Dramman.
 Finnmark Fylke: 108. Erling Jensen, Hammerfest.
 Hedemark fagl. Samorganisasjon: 109. Arnljot Johnstad, Bekkelaget pr. Hamar.
 Møre og Romsdal fagl. Samorganisasjon: 110. Oluf Melby, Kristiansund.
 Nordland Fylke: 111. Adolf Holm, Bodø.
 Oppland fagl. Samorganisasjon: 112. Martin Haugen, Gjøvik.
 Oslo fagl. Samorganisasjon: 113. Kåre Hansen, Oslo.
 Rogaland Fylke: 114. Hugo Jacobsen, Stavanger.
 Sørlandets fagl. Samorganisasjon: 115. S. Salvesen, Kr.sand S.
 Telemark fagl. Samorganisasjon: 116. Th. Hanæs, Skien.
 Troms Fylke: 117. Alf Olsen, Tromsø.
 Trøndelag fagl. Samorganisasjon: 118. Arne Forseth, Trondheim. 119. Einar Hallgren, Røros.
 Vestfold fagl. Samorganisasjon: 120. Arthur J. Olsen, Tønsberg.
 Østfold fagl. Samorganisasjon: 121. Oscar Lauritzen, Sarpsborg.
 Fra Sekretariatet: 122. Konrad Nordahl, Oslo. 123. P. Mentsen, Oslo. 124. Hans Hegg, Oslo. 125. Alf Andersen, Oslo. 126. Chr. Henriksen, Oslo. 127. Alfred Nilsen, Oslo (syk). 128. Marius Trana, Oslo. 129. Josef Larsson, Oslo (syk). 130. Karsten Torkildsen, Oslo. 131. Ingv. Haugen, Oslo. 132. Alfred Ljøner, Oslo. 133. Olaf Askeland, Oslo. 134. Emil Torkildsen, Oslo.
 Varamenn: 135. Thorleif Andresen, Oslo. (Andresen er varamann for de valte tillitsmenn.) 136. Erling Frogner, Oslo. 137. Kaare Pehrson, Oslo. 138. Kristine Amundsen, Oslo. 139. Olav Bruvik, Oslo.
 Fra Revisjonsutvalget: 140. Johan Didriksen, Oslo. (Peder Birkeland og Halfdan Wigaard er oppført under sine respektive forbund.)
 AFL Distriktskontor, Rogaland: 141. Per Aase.
 AFL Distriktskontor, Finnmark: 142. Aksel Olsen.
 Samarbeidskomiteen: 143. Einar Gerhardsen. 144. Trygve Brattellie.
 Funksjonersambandet: 145. Idar Norstrand.
 L. O.'s Ungdomsutvalg: 146. Anders Mørk.
 L. O.'s Kvinnenevnd: 147. Ragna Karlsen.
 Gjester: 148. Statsråd Ulrik Olsen. 149. Statsråd Gunnar Bråthen. 150. Aksel Zachariassen. 151. Arb. attasjé Bruce Millen, USA.
 Arbeiderbladet: Olav Larssen, redaktør.
 L. O.'s administrasjon: 152. Jens Berg. 153. Torjus Graver. 154. Paul Eng- stad. 155. Alfred Skar. 156. Egil Ahlsen. 157. Arne Kr. Meedbye. 158. Kåre Halden. 159. Kjell Holler. 160. Jon Rikvold. 161. Miriam Nordahl. 162. Harald Andersen.

Dagsordenen

var foreslått slik:

1. Den faglige og økonomiske situasjon.
2. Suppleringsvalg til sekretariatet i samsvar med § 9,6 og § 10, 4 i Landsorganisasjonens vedtekter.
3. Ansettelse av revisor ved A.F.L.'s revisjonskontor.
4. Tillegg til vedtektene for de lokale faglige samorganisasjoner § 5, punkt d.
5. Lønn under legitimert sykefravær.

Formannen foreslo at punktene 1 og 5 ble behandlet under ett. Med denne forandring ble den foreslåtte dagsorden vedtatt.

Forretningsordenen

var foreslått slik:

1. Møtets forhandlinger er ikke offentlige. Meddelelser til pressen skjer kun ved A.F.L.'s Presse- og Informasjonskontor.
2. Ingen har rett til å få ordet mer enn 2 ganger i samme sak. Unntatt fra innledningsforedraget begrenses taletiden til 10 minutter første og 5 minutter annen gang. Til forretningsordenen gis ordet bare 1 gang og høyst et minutt for hver sak. For øvrig kan det stilles forslag til ytterligere tidsbegrensning og strek med de inntegnede talere.
3. Forslag innleveres skriftlig og undertegnet med vedkommendes navn. Intet nytt forslag kan tas opp etter at det er besluttet satt strek med de inntegnede talere. Forslag som ingen forbindelse har med de på dagsordenen oppsatte saker, kan ikke behandles.
4. Alle vedtak skjer med alminnelig flertall. I tvilstilfelle eller når 10 representanter forlanger det, foregår avstemningen ved navneopprop.
5. I protokollen innføres bare forslagene og avstemningene, samt de fattede beslutninger. Protokollen oppleses ved hvert møtes begynnelse og for siste møte ved dets avslutning. Arbeidstiden settes fra kl. 9,30—13,00 og fra kl. 15,00—18,30.

Formannen ville be om at det i pkt. 5 ble føyd til at også navnene på dem som deltok i diskusjonene skulle innføres. Når det gjelder arbeidstiden i dag, sa han, så er forutsetningen at vi tar de andre sakene, og etter en pause går vi kl. 14 løs på pkt. 1 og 5. Statsministeren innleder da om den økonomiske situasjon.

Med den av formannen foreslåtte endring ble forretningsordenen vedtatt.

Formannen gjorde oppmerksom på at representantene fra samorganisasjonene måtte være forberedt på å ta et møte når representantskapet hadde avsluttet sine forhandlinger tirsdag.

Suppleringsvalg til sekretariatet.

Fra sekretariatet forelå følgende innstilling:

På kongressen i 1953 ble det foretatt en endring i vedtektene som åpner adgang til å foreta suppleringsvalg til sekretariatet når spesielle forhold inntreffer.

Torbjørn Henriksen døde 31. august 1955. John Wivegh døde 6. november 1955. Hertil kommer at Chr. Henriksen har gått av med pensjon pr. 31. desember. Disse 3 var faste medlemmer av sekretariatet. Fru Dagmar Johansen fratrådte som tillitsmann i Norsk Telegraf- og Telefonforbund og faller derfor automatisk ut i henhold til § 10, 4, første avsnitt.

Sekretariatet antar at med så stor avgang blant de faste medlemmer, er det grunn til å nytte hjemmelen i vedtektene, særlig i betraktning av at de 3 førstnevnte representerte store forbund med omfattende virkeområder.

Sekretariatet innbyr derfor representantskapet til å foreta suppleringsvalg i samsvar med nedenstående innstilling:

De 3 nåværende første varamenn,

Erling Frogner, Norsk Nærings- og Nydelsesmiddelarbeiderforbund,

Kaare Pehrson, Norsk Papirindustriarbeiderforbund, og

Kristine Amundsen, Norsk Bekledningsarbeiderforbund,

rykker opp som faste medlemmer av sekretariatet.

Olav Bruvik, Norsk Tekstilarbeiderforbund, rykker opp som første varamann,

Bjarne Dahlberg, Norsk Baker- og Konditorforbund, — annen varamann. Som tredje varamann velges Arthur Karlsen, Norsk Kommuneforbund. Som fjerde varamann velges Odin Rønbeck, Norsk Bygningsindustriarbeiderforbund.

Som femte varamann velges A.K. Lien, Norsk Arbeidsmandsforbund.

Rekkefølgen ellers blir i henhold til valgene på kongressen:

Sjette varamann: Fritz W. Hannestad,

Syvende varamann: Andreas Torp,

Åttende varamann: Eivind Strømmen.

Kongressen har fastsatt at de 4 første varamenn innkalles til alle sekretariatsmøter.

I betraktning av de foreliggende forhold og uten konsekvenser for ettertiden, foreslår sekretariatet at også A.K. Lien innkalles til alle sekretariatsmøter i den gjenværende del av kongressperioden.

Konrad Nordahl pekte på at det var første gang i Landsorganisasjonens historie at en hadde et så stort frafall i sekretariatet. Og dette har skjedd i løpet av det siste halvåret, sa han. Før var det slik at man kunne sitte i sekretariatet til neste fagkongress, selv om en var gått av som tillitsmann. Det rettet siste fagkongress på, idet det ble foretatt en forandring i §§ 9 og 10. Samtidig som det her ble bestemt at når et sekretariatsmedlem fratrer som tillitsmann i sitt forbund, fratrer det også som sekretariatsmedlem, og varamannen inntar plassen, så ble det også satt inn i vedtektenes § 10, pkt. 4 at representantskapet under spesielle forhold kan foreta suppler-

ingsvalg etter innstilling av sekretariatet. Vi har funnet det riktig å gjøre det nå. Måten som dette gjøres på kan selvsagt diskuteres, men jeg vil i denne sammenheng gjerne peke på at det ikke er noen forbund som er selvskrevne til å få medlemmer av sekretariatet. Men det er en fast regel at de største forbund får representasjon. I § 6, pkt. 3 står det at sekretariatsmedlemmene «så vidt mulig skal fordeles på de forskjellige hovedyrker». Nå er det imidlertid ikke gitt at all viten er samlet hos de som representerer de største forbund. Det er vel heller ikke slik at all viten er samlet hos statsmennene fra de store nasjoner, men det er nå en gang slik at de vil dominere, og slik er det også i landsorganisasjonen. Praktiske hensyn taler selvsagt for en representasjon fra de største og store forbund, for det er saker fra de store forbund som beskjeftiger sekretariatet mest. Det er ut fra disse hensynene at sekretariatet fremmer sin innstilling. De 3 nåværende varamenn rykker opp som faste medlemmer. De to neste varamennene rykker så henholdsvis opp som første og annen varamann. Norsk Kommuneforbund får så 3. varamann og Bygningsindustriarbeiderforbundet 4. varamann. Norsk Arbeidsmannsforbund får 5. varamann, og vi foreslår at 5. varamann får anledning til å møte i alle sekretariatsmøter. Som regel er det jo også behov for 5. varamann. Den videre rekkefølgen blir deretter som bestemt av kongressen.

Oscar Skogly, Lillehammer, Bygningsindustriarbeiderforbundet, var enig med formannen i at det er andre enn de store forbundene som representerer all viten innenfor fagbevegelsen, så det er ikke derfor jeg vil oppta et avvikende forslag, sa han. Jeg kan imidlertid ikke tolke § 10 på samme måte som formannen. Jeg kan ikke forstå at varamennene automatisk skal rykke opp. Jeg forstår siste setning i pkt. 4 i § 10 dithen at representantskapet kan foreta suppleringsvalg, og at vi for så vidt ikke behøver føle oss bundet av opprykning. Og i § 6, pkt. 3 står det jo at medlemmene i sekretariatet «så vidt mulig skal fordeles på de forskjellige yrker». Med sekretariatets innstilling vil bygningsarbeiderne, elektrikerne for å nevne to store grupper, bli uten representasjon i sekretariatet. Jeg kan derfor ikke være enig i sekretariatets innstilling, og jeg foreslår som nytt medlem av sekretariatet *Odin Rønbeck* i stedet for *Erling Frogner*.

Konrad Nordahl: Jeg vil gjøre oppmerksom på at *Odin Rønbeck* er foreslått som 4. varamann og at han alltid kan møte i sekretariatet.

Walther Kristiansen, Norsk Arbeidsmannsforbund: Vi har regnet med som sikkert at sekretariatets innstilling ville bli vedtatt uten motforslag, men her opplever vi at Bygningsarbeiderforbundet kom-

mer med et motforslag. Skulle det mot formodning få flertall, vil også vi i Arbeidsmannsforbundet forbeholde oss å stille forslag.

Emil Torkildsen, Norsk Centralforening for Boktrykkere: Jeg for min del fortolker § 10 på den måten at alle varamenn skal rykke opp ved frafall i sekretariatet og at suppleringen så bør foregå på tampen. Når sekretariatet har gått utenom dette, så skyldes det de helt ekstraordinære forhold som har inntrådt, og nettopp fordi disse forbund representerer så allsidige områder. Jeg kan forsikre *Skogly* om at både 3. og 4. varamann praktisk talt bestandig vil få stemmerett i sekretariatet, og jeg vil derfor be *Skogly* å ta sitt forslag tilbake.

Formannen foreslo at det først ble foretatt en prøvevotering over sekretariatets innstilling på *Erling Frogner* kontra *Skoglys* forslag.

Ved prøvevoteringen ble sekretariatets innstilling vedtatt mot 5 stemmer som ble avgitt for *Skoglys* forslag. Dermed var *Erling Frogner* valgt. Innstillingen for øvrig ble enstemmig vedtatt.

Ansettelse av revisor.

Følgende innstilling ble lagt fram:

Tidligere revisor ved Landsorganisasjonens revisjonskontor, *Ingemund Haugen*, har fratrådt for å gå over i annen stilling.

Stillingen ble avertert, og ved fristens utløp var det kommet inn 20 søknader. Av disse ble det tatt ut 3, hvorav *Kåre Lindemark* ble satt opp som nr. 1.

Han ble midlertidig ansatt i henhold til vedtak i sekretariatets møte 16. november 1954 med 1 års prøvetid.

Kåre Lindemark, Oslo, født 16. april 1921, medlem av Norsk Kommuneforbund, fagorganisert fra 1937.

Utdannelse: realskole, handelsskole og Oslo kommunale fagskole for funksjonærer. — Han var ansatt i Rælingen kommune fra 1939—1945. Ansatt som kommunerevisor i Oslo kommune fra 1. desember 1945.

Kåre Lindemark har nå vært her prøveåret ut.

Innstilling fra sekretariatet:

I henhold til vedtektenes § 9, pkt. 7, ansettes *Kåre Lindemark* som fast revisor ved Landsorganisasjonens revisjonskontor med lønn som fastsatt for de øvrige revisorer.

Innstillingen ble enstemmig godkjent uten debatt.

Et tillegg til vedtektene for de lokale faglige samorganisasjoner.

Sekretær *Alf Andersen* la fram denne saken og uttalte bl. a. følgende: Fra Ålgård lokale faglige samorganisasjon er det gjennom AFL's distriktskontor i Rogaland kommet forslag om at det blir vedtatt et tillegg til pkt. D i § 5 i vedtektene for de lokale faglige samorganisasjoner, slik at det blir gitt adgang til å innkalle til alminnelige fagforeningsstyremøter med kortere varsel enn 14 dager. § 5, pkt. D lyder slik:

«Styret har å utarbeide forslag til dagsorden og innkalle til felles fagforenings-styremøter, representantskapsmøter og årsmøter med minst 14 dagers varsel.»

En kan vel innrømme at det kan oppstå situasjoner hvor det er nødvendig på kortere varsel å innkalle til felles fagforeningsstyremøter, men dette bør være unntagelse. For representantskapsmøter og årsmøter må det absolutt kreves 14 dagers varsel.

Sekretariatet har behandlet saken og har besluttet å foreslå at § 5, pkt. D i vedtektene for de lokale faglige samorganisasjoner får følgende tilføyelse:

«Felles fagforenings-styremøter og representantskapsmøter kan dog når forholdene krever det, innkalles med kortere varsel enn 14 dager.»

Innstillingen fra sekretariatet ble vedtatt enstemmig og uten debatt.

Ungdommens faglige kampanje.

Formannen opplyste at LO's ungdomsutvalg i samarbeid med AUF skulle sette i gang en faglig kampanje, og formannen i utvalget, *Anders Mørk*, ville i den sammenheng si noen få ord.

Sekretær *Anders Mørk* redegjorde kort for den faglige kampanje som utvalget sammen med AUF ville arrangere. Vi har fått bevilget de nødvendige penger av sekretariatet, sa han, og planene er lagt opp. Det er laget en plakat som vil bli slått opp over hele landet den dagen kampanjen tar til, nemlig 15. februar. Vi har dessuten lagt opp et program for den faglige kampanjen. Vi skal lage møter for å gjøre ungdommen kjent med fagorganisasjonen. Hensikten er å få ungdommen sterkere interessert i det faglige arbeid, liksom vi også vil foreta direkte verving av medlemmer. Vi håper at tillitsmenn rundt om i landet vil hjelpe oss, og da kanskje i første rekke med å skaffe oss talere til møter som skal arrangeres.

Formiddagsmøtet ble avsluttet kl. 11,45.

Ettermiddagsmøtet

tok til kl. 14. Protokollen fra formiddagsmøtet ble lest av sekretær *Thorleif Andresen*, og den ble enstemmig godkjent uten merknader.

Konrad Nordahl opplyste at statsminister *Einar Gerhardsen* hadde vært så elskverdig å ville komme til representantskapet og redegjøre for den økonomiske situasjon. Vi er glad for at han vil gjøre dette, og jeg gir ham hermed ordet.

Statsminister Einar Gerhardsens foredrag om den økonomiske situasjon.

Statsminister *Einar Gerhardsen* uttalte følgende:

Jeg har med det foredraget jeg skal holde her ikke ment å kunne gi en fullstendig redegjørelse for den økonomiske situasjon. Det jeg skal forsøke å gjøre er å gi et bilde av den økonomiske situasjon, slik den er ved årsskiftet 1955-56. Jeg bygger da i det vesentlige på statsbudsjettet og nasjonalbudsjettet. I et slikt foredrag er det ikke til å unngå å bruke en del tall, men jeg skal forsøke å begrense bruken av dem så mye som det lar seg gjøre. Jeg kommer til å si litt om lønns- og prisutviklingen, men går ikke noe i detalj her, idet jeg går ut fra at formannen, *Konrad Nordahl*, kommer nærmere inn på disse spørsmålene.

Den totale sysselsettingen økte i 1955 med vel 8 000 personer. Jordbruk og husarbeid fortsetter å avgi arbeidskraft, og særlig da til industri og varehandel. Økningen i sysselsettingen var i fjor størst i jern- og metall, treforedling, kjemisk og i grafisk industri. Nedgang av noen betydning innenfor industrisektoren har det vært innenfor tekstil og bekledning. Sysselsettingen i bygg og anlegg gikk ned med tilsammen 7 000, derav 3 000 i bygg og 4 000 i anlegg. Den registrerte ledigheten var gjennomsnittlig lavere enn i 1954. Det har vært knapphet på fagarbeidere til industri og byggevirksomhet, kvalifiserte sjøfolk og jordbruksarbeidere. For året 1956 regner en med at den sivile sysselsettingen vil øke med ca. 6 500. En regner med økt sysselsetting særlig i industrien, i varehandelen, offentlig og privat tjenesteyting og i sjøtransport. En regner med nedgang i sysselsettingen når det gjelder kortvarig bruk av arbeidskraft, i jordbruk, i personlig tjenesteyting og i bygg og anlegg.

Når det gjelder produksjonen, så var det en øking i den samlede produksjon i 1955 på omlag 3 prosent mot 4,5 prosent året i forveien. Den svakere stigningen skyldes i noen grad svikten i jordbruks-

produksjonen på grunn av tørken over Østlandet og et dårlig år også i Nord-Norge. For inneværende år regnes det med en øking i bruttonasjonalproduktet på vel 3,5 prosent, svarende til et beløp på 1 milliard kroner. Av dette beløpet står jordbruket for 250, skogbruket for 75 millioner, industrien for 240 millioner og skipsfarten for 220 millioner kroner.

Når det gjelder utenriksøkonomien, er det grunn til å peke på at underskuddet i tjeneste- og varebalansen i 1954 var over 1 000 millioner kroner. I fjor lå det på knapt 700 eller reelt sett egentlig 600. Bedringen her skyldes først og fremst de gunstige konjunkturer vi hadde i 1955, og særlig da de høye frakter. For siste del av 1955, for siste halvår, lå importen atskillig lavere enn i 1954 — noe som delvis skyldes de tiltak som ble satt i verk bl. a. for å få importen ned. Takket være offentlige og private lån i utlandet økte valuta-beholdningene i løpet av året med ca. 350 millioner kroner. For 1956 regner en med et underskudd i vare- og tjenestebalansen på 320 millioner kroner. Budsjettet er da basert på forholdsvis gunstige pris- og avsetningsforhold, på høye frakter og på økte eksportmengder. For 1956 er det budsjettet med en samlet inntekt på 6 milliarder og 450 millioner kroner eller 75 millioner kroner mer enn i 1955. Denne økningen faller på prisene, og at importvolumet blir det samme som i 1955.

Det er viktig å holde dette programmet, enda vi vet at det vil få innflytelse på omfanget av investeringene og på størrelsen av forbruket. Vi står riktignok ikke overfor noen akutt likviditetskrise i vår utenriksøkonomi, men vi har her å gjøre med så mange usikkerhetsmomenter at vi ikke har lov til å ta noen sjanse. Når det gjelder det alminnelige sivile forbruket, så økte det i fjor med nærmere 800 millioner kroner. Den mengdemessige oppgangen i det private forbruket er beregnet til vel 3 prosent. Dette svarer til den gjennomsnittlige årlige øking til 1950. I løpet av de siste 5 årene har det private konsumet steget med rundt regnet 15 prosent. Bolig, lys og brensel representerer den sterkeste oppgangen i 1955. Omlag fjerdedelen av forbrukernes samlede utgiftsøkning falt på disse sektorene. Forbruket av matvarer, klær og sko økte lite, men for drikkevarer og tobakk var det en sterk øking. Det var øking også i omsetningen av bl. a. støvsugere, kjøleskap, vaskemaskiner og båndopptakere.

For inneværende år er det regnet med en mengdemessig øking i det private konsumet på 3 prosent. Dette bør en da ha som utgangspunkt når en skal trekke opp retningslinjene for de økonomiske oppgjør som vi står foran. Men også investeringene, omfanget av dem, må tas med i vurderingene. Det er en klar sammenheng mellom omfanget av investeringene og av forbruket.

Bruttoinvesteringene var i fjor omtrent som i 1954, hvis en holder skip utenfor. I bygg og anlegg var det en oppgang på vel 3 prosent og i maskiner, transportmateriell o. l. en nedgang på vel 4 prosent. Investeringene i skip steg med hele 24 prosent, og tar en skipene med, så steg bruttoinvesteringene med vel 5 prosent.

For inneværende år regner en med investeringer omtrent som i fjor. Holder en skip utenfor, blir det en nedgang på 2,5 prosent. I bygg- og anlegg regner vi med en nedgang på 4,5 prosent. I forsvarssektoren alene regner en med en nedgang på 57 millioner kroner. Det kan her være grunn til å gjøre oppmerksom på at rasjoneringen nå er opphørt for alle byggematerialer. Reguleringen av bygg- og anleggsvirksomheten har en i årene etter krigen kunnet gjennomføre på grunnlag av rasjoneringsordningen. I det øyeblikk det var tilstrekkelig tilgang på byggematerialer var det ikke noen lovmessig adgang for Regjeringen til å regulere virksomheten i bygg og anlegg. Derfor måtte en i slutten av fjoråret be Stortinget om lov-hjemmel til direkte å regulere virksomheten i bygg og anlegg, og Stortinget vedtok — det var vel i desember måned i fjor — en slik lov. I vesentlig grad vil den regulering eller byggeløyveordning som det her blir spørsmål om bli delegert til fylkeskommunale instanser eller utvalg. Det gjelder boligbyggingen og en rekke andre byggeformål. Under alle omstendigheter vil Regjeringen gjennom Kommunal- og arbeidsdepartementet ha hånd om det vesentligste av byggevirksomheten for industrien og dessuten også utover det ha til disposisjon en såkaldt sentral byggekvote. Regjeringen har i trontalen holdt fram at når det gjelder de byer og bygder der boligbehovet er sterkest, så må de under alle omstendigheter ha prioritet for løyve til boligbygging.

Fra 1954 til 1955 steg de private inntekter av arbeid og kapital med omlag 5 prosent. Oppgangen har sammenheng med større produksjon, gode bytteforhold overfor utlandet og endringer i nominelle lønns- og inntektssatser. Lønnstakernes samlede inntekter økte med 608 millioner kroner eller med 6 prosent. I jord- og skogbruk, fiske og liberale erverv gikk den samlede inntekten ned med 96 millioner kroner. Det har først og fremst sammenheng med tørken i jordbruket. Andre selvstendige næringsdrivende økte sine inntekter med 420 millioner kroner. I første rekke skyldes det skipsfartens gode inntekter og eksportindustriens gode inntekter.

Når det gjelder prisutviklingen, så har Regjeringen forsøkt å dempe tendensen til prisstigning bl. a. med tiltak for å begrense investeringene og med direkte forhandlinger med næringsorganisasjonene. Prismyndighetene har bl. a. ved utvidet kontrollvirksomhet påvirket prisene i nedadgående retning. I februar ble prisen på kaffe

satt ned ved hjelp av subsidier og en del importerte grønnsaker ble fritatt for toll. I august, da det så ut til å bli en akutt mangel på poteter, med spekulasjon i prisene, ble det fastsatt maksimalpriser for disse varer. De tilleggene som ble nødvendig å gi til jordbrukerne på grunn av tørkens skadevirkninger — jeg tenker der særlig på tilleggene som ble gitt i melkeprisen — ble subsidiert fra statens side, slik at de ikke ga seg utslag i prisen på melk.

Staten bruker fremdeles bortimot 600 millioner kroner året for å subsidiere visse viktige forbruksvarer. Hovedpostene er kunstgjødsel og kraftfor som får 120 millioner, brødmel som også får 120 millioner, melk og melkeprodukter 265 millioner og margarinråstoffer 58 millioner kroner. I tillegg til dette kommer subsidiene til kaffe og sukker. Disse subsidiene har hittil vært dekket av prisreguleringsfondet for kolonialvarer. Det fondet har imidlertid nå ikke mere penger igjen, og i de siste par måneder har en måttet dekke disse utgiftene direkte over statsbudsjettet. Det går med her omlag 3 mill. kroner om måneden eller 36 mill. kroner på ett år. Som representantskapets medlemmer vil vite, så foreligger det nå en innstilling fra en komite om subsidieordningen. Innstillingen fra den komiteen er ikke offentliggjort og ikke alminnelig kjent. Regjeringen har for sitt vedkommende heller ikke behandlet komiteinnstillingen. Den vil bli sendt rundt til en del interesserte organisasjoner til uttalelse, og de uttalelser må foreligge før Regjeringen kan ta stilling til forslaget. Dessuten vil en gjerne at det utvalget som sitter sammen nå for å drøfte de forskjellige økonomiske oppgjørene vi står foran, at en skal vite noe mer om dette utvalgets arbeid før en tar endelig stilling til den fortsatte subsidiepolitikken. Hvis resultatet blir at en kommer til å trekke inn noen av subsidene, så går jeg ut fra at de må være satt i kraft før de økonomiske oppgjørene eller være kjent for de forskjellige organisasjoner som skal være med og forhandle om nye priser og nye lønninger.

Levekostnadsindeksen var gjennomgående ganske stabil i fjor. I gjennomsnitt vil den, så vidt jeg forstår, for 1955 ligge på 143. Levekostnadsindeksen pr. 15. desember som er gjort kjent i dag er også på 143 poeng, helt nøyaktig på 143,2 poeng. Det som naturligvis mange er opptatt av — og det gjelder særlig de som representerer lønnstakerne i landet — er hvordan prisutviklingen kan ventes å bli i det året som vi nå er gått inn i. Særlig er en interessert i å få vite hvor den kommer til å ligge pr. 15. mars i år.

Det er foretatt en del endringer i noen takster og avgifter. Økingen i jernbanetakstene vil gi seg utslag i prisindeksen på ca. 0,2 poeng. Økingen i telefonavgiftene — også 0,2 poeng. Jeg er forresten tilbøyelig til å tro at økingen av disse avgiftene allerede er

kommet til utslag i desemberindeksen. Økingen av tobakksavgiften vil gi seg utslag på 0,5 poeng, og økingen i elektrisitetsprisen i 0,1 poeng. Tilsammen vil disse økingene i avgifts- og takstprisene tilsammen gi seg utslag i indeksen på 1 poeng. Så kommer dessuten en øking i husleienivået som vil gi seg utslag i prisindeksen på 0,6 poeng. Det er den årlige revisjon av husleiene fordi en ny boligmasse kommer til og trekker husleienivået i været. Dessuten har Prisdirektoratet — og dette er satt opp tidlig i desember måned — regnet med en øking innen 15. mars i kjøtt- og fleskeprisen, som vil gi seg utslag i 0,6 poeng, i eggprisen 0,3 poeng, poteter, grønnsaker, frukt og bær 0,3 og brensel 0,1 poeng, tilsammen 0,7 poeng.

Nå har vi hatt en litt ekstraordinær utvikling når det gjelder prisen på egg og flesk. I dag foreligger det, som sikkert de fleste har sett, en melding om at eggprisen atter er satt ned, og fleskeprisen er også nylig satt ned. Dette er for så vidt en tendens som er noe i strid med Prisdirektoratets forutsetning. Nå vet en på den annen side ikke hvor lenge dette vil vare, og for den saks skyld kan det godt tenkes at innen 15. mars så er disse prisene kan hende satt opp igjen.

Det store spørsmålet er imidlertid om hvordan det vil gå med de alminnelige jordbruksprisene fra 1. mars i år. Den gjeldende jordbruksavtalen løper egentlig til 1. juli i år. I forbindelse med forhandlingene om å bøte på skadevirkningene etter tørken i fjor gikk imidlertid Regjeringen med på å la avtalen løpe ut allerede 1. mars, og slik at den nye avtalen skulle gjelde fra det tidspunktet. Når Regjeringen foreslo dette overfor jordbrukerne, så var det delvis som en innrømmelse til jordbrukerne, men det var også ut fra et ønske om å få avgjort jordbruksprisene før forhandlingene om lønningene tok til. Det har vært slik ved flere lønnsoppgjør i løpet av de siste årene at hovedgruppene for lønnstakerne har avgjort sine lønsspørsmål for ett år eller lenger. Og forholdsvis like etter at disse tariffspørsmålene er avgjort, så er en ny jordbruksavtale kommet med til dels ganske store forhøyelser av visse jordbruksvarer. Og med det er så en større eller mindre del av et tillegg som måtte være gitt, blitt spist opp av dette høyere prisnivå på viktige matvarer. Det er en situasjon som lønnsinntakerne av lett forståelige grunner er misfornøyd med. Og for så vidt er lønnstakerne nå kommet i en gunstigere situasjon, men på den annen side kan nå jordbrukerne si — hva de da også alt har gjort — at nå står de overfor de samme problemene som lønnstakerne i flere år har gjort.

I dette øyeblikk (mandag 16. januar kl. 14) starter det første forhandlingsmøte mellom representanter for Regjeringen og representanter for jordbrukerne. Jeg går ut fra at det foreløpig ikke blir

spørsmål om å gå inn på reelle forhandlinger. Først må en komme litt lenger i forsøket på å nå fram til en felles linje i de økonomiske oppgjørene før en for alvor kan gi seg inn på slike forhandlinger. Men innen 1. mars bør en være nådd fram til et resultat. Og med det stilles en altså her øyeblikkelig overfor hele problemet i pris- og lønnsutviklingen.

Hva vil resultatet bli av forhandlingene med representantene med jordbrukerne?

Og her må jeg altså prøve nøye å overveie hele den situasjon vi står overfor. Jeg har delvis lest i en del av pressen og delvis hørt noen uttalelser som er kommet på noen arbeidermøter om at her er Regjeringen ute med krav om at lønnstakerne først og fremst skal vise resignasjon foran dette oppgjør. Jeg vil gjerne få si at uttrykket resignasjon har i hvert fall jeg aldri brukt, og jeg tror ikke det er andre medlemmer av Regjeringen heller som har brukt det. Jeg går ut fra at det i denne forsamling skulle være unødvendig å si at i den utstrekning en har ment at de forskjellige grupper som nå står foran avgjørende økonomiske oppgjør etter vår mening bør se disse oppgjørene i sammenheng, så er det der spørsmål om å rette bestemte krav til bestemte grupper. Her får alle grupper stå likt. Noen annen måte å få en felles løsning finnes selvfølgelig heller ikke. Det er den eneste mulige måten å løse spørsmålet, at en her stiller alle de store gruppene helt likt. Og for så vidt som det her kan bli tale om å stille krav til enkelte grupper, så vil det slik som situasjonen ligger an måtte bli rettet til bondene i Norge. Og før det blir aktuelt direkte for lønnstakerne, vil det sannsynligvis bli aktuelt for fiskerne, som vi skal forhandle med om nye fiskepriser. Og de som kommer sist i rekken — det ligger jo i sakens natur — det er produksjons- og omsetningsleddene, der prisene og avansene og deres størrelse går inn som en nødvendighet i et eventuelt felles oppgjør.

Det spørsmål en her stilles overfor er spørsmålet om å finne fram til en saklig riktig og fornuftig løsning. En alminnelig heving av lønninger og inntekter gir i seg selv ikke mer varer og ikke noen bedring i levestandarden. En slik bedring kan enkelte, særlig mindre grupper oppnå, hvis den ene eller de få gruppene alene kan få sine inntekter hevet. Men hvis alle lønnstakere, alle bønder og alle fiskere får hevet sine inntekter omtrent etter samme skala, så oppnår en bare å heve hele nivået ett trinn, men forholdet mellom gruppene i landet blir uendret. Når det gjelder spørsmålet om reelle bedringer, så kan de bare komme som et resultat av høyere vareproduksjon og av en høyere effektivitet i vårt produksjons- og ar-

beidsliv. Det er en gammel sannhet som det for så vidt kan være grunn til at vi minner hverandre om.

Når det gjelder lønns- og prisutviklingen, så vil oppgaven bestå i å finne fram til den mest mulig rettferdige fordeling av de varemengder som står til disposisjon. Ingen er tjent med at jordbruksprisene, lønningene og avansene stiger slik at etterspørselspresset blir enda sterkere enn det er. Og her skal vi legge merke til at lønnstakernes reallønninger stiger i perioder med stabilt prisnivå. Regnet på grunnlag av levekostnadsindeksen var lønna for voksen industriarbeider i 1. halvår i fjor 4 prosent høyere enn i første halvår i 1954. Det er uklarhet om tallene her, og for så vidt kan en vel av og til konstatere at det opereres med litt ulike tall. Det skyldes vel fram for alt at det kan være forskjellige måter å regne på, men også at det er svært vanskelig helt nøyaktig å kunne si hva den faktiske bedringen i reallønna virkelig er. Det regnes med, så vidt jeg har kunnet bringe i erfaring, at for alle lønnstakere under ett er økingen i reallønna beregnet til om lag 4 prosent.

Jeg sa at reallønna for lønnstakerne stiger i perioder med stabilt prisnivå. Nettopp av den grunn vil det være også i lønnstakernes særlige interesse at den stabiliteten som nå er oppnådd ikke bringes i fare.

Hvis de økonomiske oppgjørene skal gå sin gang uavhengig av hverandre, så må en regne med at det første av dem — jordbruksoppgjøret — vil innlede en serie med pris- og inntektsforhøyelser med de mange skadevirkninger det vil ha. Det er bl. a. for å hindre en slik utvikling at det såkalte Mons Lid-utvalget er satt ned. Det utvalget har fått en usedvanlig vanskelig oppgave. Kanskje har det fått en oppgave som ikke lar seg løse. Det vil nok tiden vise. Men de som sitter der, bør også få vite at om de kunne greie å løse den helt eller delvis, så gjør de en oppgave av ganske vesentlig betydning, og de gjør en god oppgave i forhold til alle de grupper — vil jeg tro — som dette lille utvalget representerer.

Jeg tror det ville være i høy grad ønskelig om fagorganisasjonen for sitt vedkommende stiller seg mest mulig positivt til det forsøket som en her er i ferd med å gjøre. Fagorganisasjonen har på mange måter en nøkkelposisjon, når det gjelder de spørsmålene vi her står overfor, og jeg tror både av hensyn til fagorganisasjonens egen stilling og også av hensyn til de politiske virkninger det ville ha — til godt eller vondt — ville det være av ganske vesentlig betydning at fagorganisasjonen her stiller seg positivt i dette spørsmålet og prøver å medvirke til en felles linje ved de økonomiske oppgjørene.

Når det gjelder de penge- og kredittpolitiske tiltakene som ble gjennomført fra januar måned i fjor og i tiden utover, så tok de

sikte på å skape en bedre balanse mellom produksjon og etterspørsel. De var ledd i arbeidet med å redusere underskuddet i utenriksøkonomien, og redusere investeringene for derved å minske presset på det innenlandske prisnivå. De viktigste av de tiltakene som ble gjennomført var forhøyelsen av diskontoen fra $2\frac{1}{2}$ — $3\frac{1}{2}$ prosent, plikt for aksje- og sparebankene til å holde innskuddsreserver i Norges Bank — prosentsatsen ble satt til 10 for banker med over 100 millioner kroner i forvaltningskapital og til 5 for banker med en forvaltningskapital på mellom 10 og 100 mill. kroner. På denne måten har det i øpet av 1955 vært bundet 250 mill. kroner. Det ble vedtatt nye og strammere regler for bankenes utlånsvirksomhet. Det ble gjort opptak av nye innenlandske statslån. I 1955 ble det innbetalt ialt 750 mill. kroner i slike lån. Dessuten ble statsbankenes budsjetter redusert med omlag 400 mill. kroner i forhold til 1953, som var toppår. Denne politikken vil bli fortsatt i år. Som generell regel for bankene er en blitt enig om at deres samlede utlån i 1956 og 1957 ikke skal overstige nivået i 1955. Bankforeningene har også anmodet sine medlemmer om å plasere ledige midler i statskassaveksler og i kortsiktige stats- og statsgaranterte obligasjoner. Livsforsikringsselskapene vil innen utgangen av 1957 øke sine beholdninger av stats- og statsgaranterte obligasjoner til 200 mill. i forhold til hva de var i fjor. De vil i år og neste år gi staten lån på tilsammen 225 mill. kroner.

En har på forskjellige måter søkt å oppmuntre den private sparingen for også på den måten å minske kjøpepresset. Bankinnskudd på inntil 5 000 kroner og renter til et beløp av inntil 200 kroner er skattefri for personlige skattytere. Det skattefri fradraget for livsforsikringer er dessuten forhøyd. Det er satt ned et samarbeidsutvalg for økt personlig sparing, der bankene, forsikringsselskapene, Arbeidsgiverforeningen, Landsorganisasjonen og statsmyndighetene er representert. Avgiftene på bygg- og anleggsvirksomhet, og på import av motorvogner og traktorer vil Regjeringen foreslå forlenget. Også i år vil det bli lagt ut premieobligasjonslån, og en vil dessuten foreslå en ordning med spesielle spareobligasjoner.

Må jeg så få lov til å si litt om statsbudsjettet som ble lagt fram i Stortinget i dag (16. januar) med en redegjørelse fra finansministeren. Statsbudsjettet er kanskje det viktigste virkemiddel som myndighetene har til å påvirke de privat disponible inntekter og dermed konsumet. Det spiller også en sentral rolle når det gjelder å påvirke likviditeten og pengemarkedet. I den nåværende økonomiske situasjon er det derfor så viktig å få statsbudsjettet gjort opp med total balanse. Det samme gjelder for inneværende års budsjett, og en foreslår altså en slik balanse også for kommende års budsjett. Stats-

budsjettet er etter hvert kommet ganske høyt opp. Det ligger nå kloss opp under 5 milliarder kroner — 25 millioner kroner under de 5 milliardene. Etter forslaget viser driftsbudsjettet et overskudd på 620 mill. kroner, og det er nok til å dekke statens utgifter til anlegg og til avdrag på statsgjelden.

Jeg skal ikke plage med mange tall, men et par må jeg få lov til å nevne. I samferdselssektoren foreslår en øking av bevilgningene med 60 mill. kroner, herav på veibudsjettet alene på 30 mill. kroner. Når det gjelder statens kraftverker foreslås det en øking på hele 53 mill. kroner. En vesentlig del av det går til fortsatt og utvidet utbygging av Røssåga. Til utbyggingen av Tokke foreslås 4 mill. kroner, men utbyggingen der har en vesentlig ment å få dekket gjennom lån. En betydelig del av lånet *må*, hvis prosjektet skal realiseres tas opp i utlandet.

Når det gjelder subsidieposten, så foreslås den uforandret, dvs. den er redusert med 30 mill. kroner, fordi en der har ment å ville ta bort 30 mill. kroner av subsidiene til kraftfor og kunstgjødning og bruke det beløpet som tilskudd til driftsbygninger i jordbruket.

Forsvarsbudsjettet er redusert med 38 mill. kroner.

Når det gjelder økingen av utgiftene, så vil det som regel være populære tiltak. De fleste mennesker synes om at det brukes flere penger til samferdselsformål, mer penger til sosiale formål, mer penger til skoler og undervisning, mer penger til kraftutbygging og hva det kan være. Men når det gjelder inntektene som skal skaffe dekning for utgiftene til alle gode formål, da er folkene ikke lenger så fornøyd. Under alle omstendigheter er vel de fleste interessert i om denne utgiftsøkingen også betyr at det blir nye former for skatter og øking av skatter og avgifter. Og litt har vi også i år i den retning, men jeg tror jeg kan berolige de fleste — og jeg antar også at de fleste vil være enige med meg i — at det er ikke stort. Vi foreslår bensinavgiften økt med 4 øre literen fra 1. juli. Det vil innbringe omlag 20 mill. kroner. Som jeg opplyste i sted, så foreslår Regjeringen at utgiftene til veiformål skal øke med 30 mill. kroner, og denne avgiftsøkingen går i sin helhet — og mer enn det — til å forsere arbeidet med veiene. Så foreslås det en mindre øking på elektrisitetsprisen fra statskraftverkene. Det er en øking som må til for å skape balanse i statskraftverkernes budsjetter, altså for å dekke utgiftene som påløper etter hvert.

Så er vi i den heldige situasjon at vi kan presentere også litt i retning av lettelser. Når det gjelder statsskatten, så foreslår Regjeringen at det første progresjonstrinn skal økes fra 12 000 til 15 000 kroner. Så følger da to trinn, hvert på 7 500 kroner. På disse 3 trinnene blir skattesatsene som nå, henholdsvis 10 prosent, 15 pro-

sent og 25 prosent. Omlag 70 prosent av statsskatteyttere vil etter dette få hele statsskatten beregnet etter 10 prosent-satsen. Dette gjelder fra 1. januar 1957, altså fra samme dato som ordningen med skatt av årets inntekt trer i kraft. Fondsskatten er foreslått redusert fra 10 til 8 prosent. Så vil Regjeringen legge fram forslag til endringer i de kommunale reduksjonstabellene, også gjeldende fra 1. januar 1957. Forslaget går ut på økte skattefri fradrag i alle tabeller fra og med skattekasse 3. Dette vil for familier med flere barn innebære en ganske betydelig nedsettelse av den kommunale skatt.

Så nevner jeg — selv om det ligger litt ved siden av det egentlige emne — at Regjeringen i år vil fremme forslag om innføring av en forsørgertrygd. Det er en av de programpostene som arbeiderregjeringen har på sitt arbeidsprogram i den sosiale sektor. I fjor ble det lagt fram et forslag av Regjeringen om å utvide syketrygden slik at den skal omfatte alle norske borgere. Det forslaget er nå behandlet av sosialkomiteen i Stortinget, og når det gjelder denne delen av saken, så foreligger det en enstemmig innstilling fra komiteen, og en må kunne gå ut fra at også et enstemmig Storting vil slutte opp om forslaget.

For første gang på mange år er det imidlertid nå en dissens i Stortingets sosialkomité. Det gjelder finansieringen av de økte utgifter en vil stå overfor, men spesielt de nye oppgaver som syketrygden skal ha fordi en nå har fremmet forslag som betyr at en tar det første skritt på veien mot å innføre en uføretrygd. De borgerlige representanter i Stortingets sosialkomité vil ikke gå så langt som proposisjonen når det gjelder å belaste arbeidsgiverne med en forholdsvis større andel av premien.

Behovsprøvingen ved alderstrygden er et spørsmål som har vært mye fremme i diskusjonen, men heller ikke i år vil den bli foreslått opphevet. Jeg vet at det er mange lønnstakere som er interessert i en opphevelse. De har fått en bedriftspensjonering, men en virkelig utbygging av denne er vanskelig så lenge en har behovsprøvingen. Etter den avtalen som er gjort mellom partiene i sosialkomiteen er det imidlertid meningen at behovsprøvingen skal oppheves om 1 à 2 år. I denne sammenheng vil jeg nevne at Arbeiderbladet har funnet fram til en ordning hvor en faktisk tar på forskudd opphevingen av behovsprøvingen — en ordning som vel kunne brukes ved andre bedrifter. Når Stortinget nå har låst tidspunktet for opphevelsen fast i lov, så vil en jo så mye tryggere kunne gjøre det og med det ha åpnet veien for de bedrifter som ellers har vært innstillet på å gjennomføre en pensjonsordning som da skal komme på toppen av annen alderstrygd.

Jeg vil slutte mitt foredrag her med å gjengi finansminister Mons Lids sluttord i Stortinget i dag. Jeg gjør dem til mine, fordi jeg ikke kan resymere disse spørsmål på en bedre måte enn han har gjort og jeg refererer dem, fordi neppe noen av de som er til stede her har hatt anledning til å høre Lid eller lese noe referat av hans foredrag. Mons Lid uttalte til slutt i dag:

Det som jeg gjerne har villet understreke med disse bemerkninger, er at hvis en vil opprettholde den økonomiske målsetting som jeg har forstått at Stortinget er enig i — full sysselsetting med en rimelig og jevn inntektsfordeling og en stabil og fremgangsrisk økonomisk utvikling — må myndighetene nytte de virkemidler som er hensiktsmessige og tjenlige til enhver tid. Målsettingen kan nemlig ikke gjennomføres — det er Regjeringens og det er Arbeiderpartiets bestemte oppfatning — uten *bevisste* tiltak fra myndighetenes side. En kan etter som den økonomiske situasjon endrer seg velge mellom direkte reguleringer eller indirekte virkemidler eller som vi gjør i dag — en kombinasjon av direkte reguleringer og indirekte virkemidler. Men en må ikke se de enkelte tiltak hver for seg. De må sees som et samlet kompleks av tiltak for å gjennomføre målsettingen.

Den fulle sysselsettings politikk er av forholdsvis ny dato i vårt som i de fleste andre land. Vi er enige om at en økonomisk politikk som har som sin første og viktigste oppgave å sikre at alle arbeidende mennesker har arbeid og inntekt, er et uvurderlig gode som vi ikke kan eller vil gi slipp på. Men det er ikke nok å være enige i at en slik økonomisk politikk er den beste. Vi må være villige til å ta opp og løse de nye problemer som melder seg i et samfunn med full sysselsetting.

Hva det nye år som vi nå er gått inn i vil bringe, vet vi ikke meget om. Konjunktorene er gode, og utsiktene for fortsatt økonomisk vekst og framgang skulle på mange måter ligge godt til rette for vårt land. Men vi vet også at det vil bli mange problemer å løse i tiden framover. Det vil bli krevet økt innsats av oss alle i tiden som kommer. Det vil også bli krevet vilje og evne til samarbeid og gjensidig forståelse om vi som folk skal kunne løse de oppgaver som ligger foran oss.

Den faglige situasjon — sekretariatets innstilling.

Konrad Nordahl refererte sekretariatets innstilling som var sålydende:

Den økonomiske utvikling i etterkrigsårene har vært preget av en sterk realøkonomisk framgang. Etterspørselen etter arbeidskraft og materialer for investeringsformål har imidlertid vært så stor at det har medført et vedvarende press mot prisnivået og betalingsbalansen. Dette er fremdeles situasjonen ved inngangen til 1956.

I den siste tariffperioden har det vært en forholdsvis tilfredsstillende utvikling i produksjon, sysselsetting og levestandard. Underskuddet på betalingsbalansen er også redusert, men dette skyldes vesentlig den gunstige konjunkturutvikling i eksportnæringene. Prisinivået har det siste året vært stabilt, men Representantskapet vil peke på at prisene nå ligger om lag 3 % over nivået foran forrige tariffrevisjon. Den penge- og finanspolitiske tilstramning som ble innledet i begynnelsen av 1955 for å begrense investeringene, har etter hvert begynt å sette spor. Det har vært en merkbar nedgang i investeringstakten fra første til annet halvår, og likeledes har stigningen i importmengden stanset opp. Dette er i den nåværende situasjon en utvikling i riktig retning, og det kan etter Representantskapets mening bli spørsmål om ytterligere tiltak for å lette presset mot prisnivået. Det er en helt uholdbar situasjon at det trass i en gunstig produktivitetsutvikling ikke lenger synes mulig å gjennomføre selv en moderat tariffrevisjon som i 1954, uten en sterk etterfølgende prisstigning. Dette henger nettopp sammen med de forhold en har pekt på foran.

Ekspansjonsevnen i næringslivet er fremdeles så stor at arbeidskraft som blir ledig som følge av investeringsreduksjonene ikke skulle få vansker med å finne annen sysselsetting. Representantskapet vil i denne forbindelse peke på at arbeidsløsheten i dag er mindre enn for ett år siden trass i de investeringsavgifter og andre tilstramningstiltak som er gjennomført. Hvis denne politikken likevel skulle skape arbeidsløshet på visse områder, er dette problemer som må løses ved direkte og spesielle tiltak.

Representantskapet vil for øvrig etterlyse resultatene av myndighetenes gjennomgåelse av de konkurranseregulerende avtalene som er registrert. De problemer som knytter seg til disse avtaler vil få særlig betydning i en periode med skjerpet penge- og finanspolitikk.

Trass i den prisstigning som har funnet sted i tariffperioden, har reallønnen steget for lønnstakerne under ett. Fra 1953 til 1955 utgjør stigningen om lag 5 % for voksne mannlige industriarbeidere og om lag 4 % for kvinner. En sterkt medvirkende årsak til reallønnsstigningen finner en imidlertid i lønnsglidningen, dvs. den lønnsøking som finner sted mellom tariffrevisjonene. Store grupper av lønnstakere får ingen andel i denne, og dette er i mange tilfelle nettopp grupper med et lavt lønnsnivå.

I de tilfelle forbundene ønsker å si opp de gjeldende tariffavtaler, må de krav som stilles være i samsvar med utviklingen i produksjonen, i næringslivet som helhet og den økonomiske situasjon i sin alminnelighet. Det må herunder legges vekt på at lønnstakernes andel i produksjonsutbyttet og nasjonalinntekten ikke forringes, og at lønsmessige skjjevheter rettes opp.

Den endelige utforming av eventuelle lønnskrav må utstå inntil man har bedre oversikt over prissituasjonen, men Representantskapet vil streke

under at det ved tariffrevisjonen i første rekke må tas hensyn til de grupper som ligger lavt i det alminnelige reallønnsnivå, og som får liten eller ingen del i lønnsglidning.

Representantskapet er kjent med de forhandlinger som under Finansministerens ledelse pågår for å få et samordnet pris- og lønnsoppgjør til våren. Representantskapet vil understreke betydningen av disse forhandlinger, da de kan skape grunnlaget for en løsning som sikrer større samfunnsøkonomisk stabilitet. De resultater som derigjennom kan oppnås vil få stor betydning for fagorganisasjonens stilling under tariffoppgjøret.

Det stilles krav om lønn under sykdom, basert på den tarifferte normallønn i normallønnsfagene og personlig lønn i minstelønnsfagene.

Reglene om lønn for bevegelige helligdager søkes revidert.

Spørsmålet om en generell nedsettelse av arbeidstiden er under utredning av en offentlig komité hvis innstilling antas å foreligge i løpet av året. Det er videre vedtatt lov om 48 timers uke for sjøfolkene i kystfart og for matstellpersonalet i utenriksfart. For den førstnevnte gruppe blir den gjeldende fullt ut fra 1. oktober 1957. Det er også satt fram proposisjon til lov om 42 timers uke for arbeidere i helkontinuerlig skiftarbeid.

Når det gjelder spørsmålet om senking av arbeidstiden, anbefaler Representantskapet at det reises krav om en bestemmelse i tariffavtalene som går ut på at Norsk Arbeidsgiverforening ikke skal motsette seg en regulering eller forkortelse av den ukentlige arbeidstid i slike tilfelle hvor vedkommende bedrift og de ansatte er enige om det og dette ikke virker hemmende eller fordyrende på produksjonen.

Representantskapet er kjent med at mange forbund legger stor vekt på å få gjennomført en teknisk revisjon av tariffavtalene. De forbund som sier opp må derfor i god tid før avtalene løper ut formulere sine tariffkrav skriftlig og snarest søke opptatt forhandlinger med arbeidsgivernes organisasjoner.

I alminnelighet bør de nye tariffavtalene sluttes for 2 år, med halvautomatisk indeksreguleringsbestemmelse.

På dette grunnlag stilles de enkelte forbund fritt til å si opp sine tariffavtaler i 1956, og å oppta forhandlinger med arbeidsgivernes organisasjoner. Skulle slike forhandlinger ikke føre fram på grunn av at Norsk Arbeidsgiverforening motsetter seg forbundsvise oppgjør, eller det oppstår fare for konflikt innen ett eller flere tariffområder, skal sekretariatet i samsvar med vedtektene overta ledelsen, samordne kravene og søke på den måten å nå fram til en løsning uten åpen storkonflikt.

Konrad Nordahls foredrag om den faglige situasjon.

Konrad Nordahl holdt dette foredraget:

Det er forutsetningen at vi etter foredragene skal ha diskusjon, og jeg antar at vi ikke blir ferdig med denne i dag, men må fortsette i morgen. Det blir jo ikke noen votering før vi er ferdig med diskusjonen. Det er meningen at innstillingen, hvis den blir vedtatt, ikke skal offentliggjøres. Vi har tidligere vært utsatt for at når vi offent-

liggjør detaljerte vedtak fra representantskapet, har det vært gjenstand for misbruk. Vi kommer imidlertid til å sende ut et utførlig kommuniqué. Jeg vil derfor be medlemmene i representantskapet være varsomme med det utdelte forslag til vedtak. Vær så vennlig ikke å vise dette til noen før vi er ferdig med behandlingen av saken.

Mitt innlegg vil bli en fortsettelse og på mange måter en utfylling av den redegjørelse som statsminister Einar Gerhardsen har gitt om den økonomiske situasjon.

La meg da få lov med en gang å si at pris- og inntektsutviklingen siden tariffrevisjonen 1954 som begynte så dårlig, har endt meget bra. Vi har i denne perioden hatt en større reallønnsstigning enn noen gang før devalueringen i 1949. Nå gjør jeg oppmerksom på at dette bygger på industriarbeiderstatistikken. Når det gjelder de andre lønnstakergruppene i samfunnet har vi ikke noen skikkelig statistikk. Dette gjentar jeg på hvert eneste møte inntil myndighetene kommer så langt at de bevilger de nødvendige penger til en lønnsstatistikk som kommer til å omfatte samtlige lønnstakere, slik at vi får en virkelig oversikt over hva alle tjener.

Industriarbeiderstatistikken viser altså at vi har hatt en bra reallønnsutvikling. Etter tariffrevisjonen 1952 opplevde vi noenlunde det samme som etter tariffrevisjonen 1954, at vi fikk en større prisstigning, men at prisene så falt en del igjen. I den resterende del av disse 2 tariffperioder har vi så hatt noenlunde stabilt prisnivå.

Vi har fundert endel over hva dette kan komme av, og vi er kommet til det resultat at den beste reallønnsstigning har vi i de år da det ikke er tariffrevisjon. Dette er jo ganske merkelig, men det er likevel det faktiske forhold. Det kommer av at når Landsorganisasjonen har gjort opp f.eks. vårtariffene, kommer alle de andre grupper i landet og sier at de skal ha akkurat det samme, og dette innvirker på hele kostnads- og prisnivået i stigende retning. På den måten forsvinner da den vesentlige del av det vi har kunnet oppnå ved tariffrevisjonen. Imidlertid foregår det en viss lønnsstigning mellom tariffrevisjonene. Den er mer skjult. Den kan ikke alle grupper i samfunnet komme å påberope seg, og det gjør at jo lengre tariffperioder vi har, desto større muligheter har vi for reallønnsstigning. Jeg gjentar for øvrig her hva jeg har sagt i alle representantskapsmøter etter krigen, — at det er forholdsvis lett å heve pengelønnen, men det er mye vanskeligere å heve reallønnen. Det har vi gjort denne gang, og med ca. 5 %. Da tar vi riktignok også med 1953, som var det dårligste år, for da steg reallønnen for voksne, mannlige industriarbeidere med bare 6/10 %. Legger vi sammen stigningen i 1953, 1954 og 1955, får vi en samlet stigning på 5,3 %. For kvinnene er stigningen i samme tidsrom 3,7 %.

Det er dem som mener at vi bør ha kvartalsvise, helautomatiske indeksreguleringer. Får vi det, vil det bare bety at prisnivået vil øke i takt med reguleringene hvert kvartal, og hvor vil vi da ende?

Men det er endel grupper som ikke kan få andel i lønnsstigningen i tariffperioden. Det skal vi være merksamme på. Det er vesentlig grupper som ikke tjener noe utover den fastsatte time-, uke- eller månedslønn. Vi kan f.eks. ta sjøfolkene i kystfart. De har ingen lønnsglidning. De får fastsatt sine hyrer ved tariffrevisjonen, og på denne hyren må de selle til neste tariffrevisjon. Lønnsstatistikken viser at vi har grupper innenfor industrien hvor det ikke finnes bevegelse i lønnsnivået. Jeg nevner hermetikkarbeidernes. Timefortjenesten ligger lavt. I 3. kvartal i fjor lå den på kr. 3,63, mens gjennomsnittsfortjenesten for industriarbeidere var kr. 4,68. Det var ingen endringer i forhold til 3. kvartal 1954. Tar vi kvinnene i hermetikkindustrien, så har det vært en nedgang i samme tidsrom på 4 øre pr. time. Dette er en industri hvor en ikke arbeider hele året, men bare sesongvis, og det gjør jo ikke stillingen bedre.

Det er andre grupper en kunne nevne som er noenlunde i samme stilling, selv om forholdene ikke er fullt så dårlige som i hermetikkindustrien.

Innenfor de store industrier for øvrig, hvor det er akkord, bonusordninger m. v., har reallønnen steget ganske betraktelig. Dette er altså den faktiske lønnsituasjon i dag. Så er spørsmålet: Hvordan vil den nærmeste utvikling bli? Gerhardsen har referert endel tall, og jeg skal ikke gjenta dem. Jeg vil bare nevne et oppgjør som sikkert kan få betydning for prisutviklingen. Det gjelder landarbeiderne. Gerhardsen var inne på oppgjøret med jordbruket. Landarbeiderne er nettopp ferdige med forhandlingene, og de er blitt enige om et forslag. Detaljene i dette forslag kjenner ikke jeg. Det kan vel folkene i Skog- og Landarbeiderforbundet redegjøre for. Det er imidlertid klart at forslaget som foreligger forutsetter en lønnsøkning og ikke så ganske liten heller. Vi må da bare erindre at timelønningene i landbruket ligger på kr. 2,80 på egen kost. Blir forslagene vedtatt, vil sikkert bondene under landbruksforhandlingene også komme til å føre de økte utgifter til lønninger på regningen til Staten. Spørsmålet vil også melde seg for oss: Skal vi p. g. a. den stigning i indeksen et slikt tillegg fører med seg kreve kompensasjon også for alle de andre grupper?

Hvis vi slår inn på den linjen, blir forholdet mellom de lavt betalte grupper og de høyere betalte den samme som nå, og vi er kommet like langt med utjevningen. Det mest illustrerende eksempel har vi kanskje når det gjelder statsfunksjonærene. Staten har gått til forhøyelse av en rekke avgifter og takster av hensyn til den store stig-

ning i budsjettet, som bl. a. skyldes lønnstillegget til statsfunksjonærene. Disse takst- og avgiftsforhøyelsene vil slå ut i prisindeksen. Når vi kommer ut i juli, skal statsfunksjonærene ha ny revisjon. Da kan de si at indeksen har steget så og så mye, som vi vil ha kompensasjon for, til tross for at kanskje endel av denne stigningen skyldes de forhøyede avgifter som måtte utliknes for å dekke hevingen i statsfunksjonærenes lønninger. Jeg nevner disse tilfellene for å vise at det ikke er så lett å finne fram til den utjevning mellom gruppene som vi har vært ute etter ved hver tariffrevisjon etter krigen. Tross alt blir regelen den at de lavt lønnede gruppene blir liggende på det lønnsnivå som ble fastsatt ved tariffrevisjonen, mens de gruppene som tjener bedre, fortsatt har muligheter for ytterligere forbedring.

Nå vil jeg for øvrig understreke at med det uensartede grunnlag vi har i norsk næringsliv, er det umulig å skape et ensartet lønnsnivå for alle grupper. Vi må regne med at lønnsnivået nødvendigvis vil avspeile seg i det lønnsomhetsnivå som råder innenfor de ulike industrier eller fag.

Einar Gerhardsen nevnte subsidiene. Jeg vil gjerne også si noen ord om disse. Jeg har vært med i et utvalg som etter oppdrag av den forrige finansminister har utredet spørsmålet om en eventuell reduksjon eller avskaffelse av subsidiene. Det foreligger en innstilling. Om det blir gjort noe med den eller ikke, vet ikke jeg, men noen betydning har den i hvert fall allerede hatt. I fjor sommer og høst ble vi tutet ørene fulle av klager over at det ville bli mangel på landbruksvarer her i landet. Nå er tonen den motsatte. Fra landbrukshold sies det at hvis subsidiekomiteens innstilling helt eller delvis skulle bli gjennomført, vil landet svømme over av melk, fløte og mange andre landmannsprodukter, for bøndene vil ikke få dem avsatt. For så vidt må jo Gunnar Bråthen være i en mye gunstigere situasjon i dag når han skal forhandle med bøndene enn han og de andre var i fjor høst.

Jeg er også medlem av en annen komité. Den har ikke fått noe navn enda. I mine notater kaller jeg den for «Finansministerkomiteen av 1956». Andre kaller den «Lid-komiteen». Noen «Den Lid-ende komité» og atter andre «Spiralgjengen». Komiteen ble nedsatt etter anmodning av statsministeren under et stort møte, hvor Regjeringen hadde innkalt representanter for organisasjonene i norsk nærings- og arbeidsliv. Hensikten med komiteen er at den skal undersøke mulighetene for å komme fram til et samlet økonomisk oppgjør til våren. Arbeidsgiverforeningens representant i komiteen har det forholdsvis lett. Han sier: «Jeg er villig til prolongasjon av alle tariffavtaler». Det kan ikke jeg si. Det har heller ikke Bondelagets representant kunnet si. For øvrig er jo forhandlingene i komiteen kon-

fidensielle, slik at noe referat fra komiteens møter kan jeg ikke gi. Når det gjelder landbruket, vil jeg bare få tilføye at det norske landbruk ikke kan leve uten støtte fra det offentlige. Det som er det store spørsmål er på hvilken måte støtten skal gis, og der mener jeg at den nåværende form bør falle vekk, og en må finne fram til andre ordninger. For øvrig er det nesten ikke et eneste menneske her i landet som vet hva landbruket får alt i alt. Støtten går gjennom så mange kanaler at det kanskje bare er noen få eksperter som er helt klar over hvor mye det dreier seg om. Vi må naturligvis ha et landbruk med en rimelig levestandard, men støtten må gis på en slik måte at det hindrer bøndene i å gå til politiske aksjoner.

Hvordan skal vi så ordne selve lønsspørsmålet ved eventuelle tariffforhandlinger til våren? Det letteste er naturligvis å generalisere og si at alle skal ha det samme lønnstillegg. Min oppfatning er imidlertid at en bør søke å heve lønnsnivået for de lavest lønte grupper. Under konflikten i transportfagene i fjor, ble det anerkjent at landtransporten var en gruppe med et lavt lønnsnivå. Vi har flere slike grupper innenfor Landsorganisasjonen, hvorav endel ligger lavere enn lønnsnivået i landtransporten før streiken. Det er disse gruppene vi først og fremst må ta hensyn til. Ellers vil jeg peke på at det kan bli nødvendig å regulere minstelønnssetninger og normallønnssetninger der hvor det er for stort misforhold mellom disse setninger og den faktiske fortjeneste. Derimot tror jeg nok at det gjelder det alminnelige inntektsnivå for de grupper som ligger noenlunde opp på gjennomsnittet eller over gjennomsnittet, så kan det bli vanskelig å heve dette ytterligere uten at vi også får et stigende prisnivå. Vi blir også nødt til å se på kvinnelønningene. Disse har ikke steget i den siste perioden så mye som mannlønningene. Jeg mener derfor at forbundene bør få rett på dette, slik at misforholdet mellom kvinnelønninger og mannlønninger i industrien blir mindre.

Vi kommer så til bestemmelsene om lønn for bevegelige helligdager. Jeg skal ikke bruke mange ord på denne sak. Vi er alle enige om at bestemmelsene ikke er gode, og vi hadde i grunnen ventet mere krangel i samband med disse, enn vi har hatt. Jeg antar at dette skyldes at en har ordnet seg praktisk på de enkelte arbeidsplasser og sett bort fra endel av de mest rigorøse deler av bestemmelsene. Sekretariatet har valgt en komité som skal redigere et forslag. Når dette er blitt behandlet i sekretariatet, skal det bli tilstillet forbundene, som får ta det med som endel av tariffkravene.

Sekretariatet mener at vi i år bør reise krav om lønn under sykdom. Landsorganisasjonens nestformann har vært formann i den komiteen som har utredet denne sak, og komiteen har etter min oppfatning, gjort et godt arbeid. *Mentsen* vil redegjøre for innstillingen,

som er sendt alle representantskapets medlemmer. Jeg vil bare si at dette ikke er noen lett sak å få gjennomført. Får vi den gjennomført, vil de bestemmelser vi har i dag i tariffavtalene om godtgjørelse for sykdom som skyldes arbeidsulykker falle vekk.

En gang må jo denne saken reises generelt. Det har vært krav gjentagne ganger fra forbundene om saken. Vi mente at vi ikke kunne reise den ved tariffrevisjonen 1954, da vi reiste 2 andre spørsmål av sosial art, som vi også fikk gjennomført. I år mener vi tiden er inne til å ta saken opp. Så vidt jeg vet, er det ikke noe land som har gjennomført en ordning med lønn under sykdom. Det er naturligvis grupper som har det. Det har vi også i vårt land. Foruten funksjonærene, er det endel arbeidere som har fått i stand ordninger, delvis i samarbeid med arbeidsgiverne på de enkelte arbeidsplasser, men stort sett har medlemmene under sykdom ikke noen annen hjelp enn den de får av de ulike trygder. Vi bør forsøke denne gangen og se hvor langt vi kan komme.

Jeg viser til det som er skrevet i vårt forslag når det gjelder spørsmålet om forkortelse av arbeidstiden. Vi vet nemlig at det er en rekke bedrifter hvor produksjonsforholdene enten ligger eller kan legges slik til rette at en kan forkorte arbeidstiden uten at dette behøver å føre til nedgang i produksjonen eller til fordyrelse av denne. De er også villige til å gjøre det, men Norsk Arbeidsgiverforening sier av prinsipielle grunner *nei*, fordi de er redde for konsekvensene, som det heter. Derfor mener vi at hvis vi kan få en bestemmelse i tariffavtalen om at Norsk Arbeidsgiverforening ikke skal motsette seg slike avtaler, da er vi kommet et godt stykke på vei. Jeg er klar over at forkortet arbeidstid er gjennomført innenfor endel områder, og det er gjort på den måten at arbeidet om lørdagene er sløffet. De har ikke fått noen forhøyelse av sine lønninger, men akkordsatsene må antakelig være så gode at de på 5 dager tjener akkurat det samme som om de hadde arbeidet den sjettede. De som har fått godtgjørelse, er bare noen få folk som ikke kan arbeide akkord. De får lønn for 48 timer. Arbeidstiden i sin fulle bredde får vi ta opp til behandling når utredningen foreligger fra den komité som for tiden arbeider med saken. Jeg skal for øvrig komme tilbake til dette med arbeidstidens lengde når jeg omtaler stillingen i Sverige og Danmark.

Av andre saker er det bl. a. spørsmålet om forbundsvis oppgjør. Hvis vi får forbundsvis oppgjør, må alle generelle krav reises som tariffkrav av de enkelte forbund. Det nytter nemlig ikke å si at vi skal forhandle forbandstvis, men så skal vi overlate endel generelle saker til Landsorganisasjonen. Norsk Arbeidsgiverforening vil da med én gang si: «Vi forhandler ikke generelt med Landsorganisasjonen

om enkelte spørsmål uten at vi får forhandle om hele tariffoppgjøret.» Dette skal forbundene være klar over. Vi skal sende formuleringene i de generelle spørsmål til hvert enkelt forbund.

Så er det da spørsmål om hvilke muligheter det er for å få forbundsvis oppgjør. Det vil jo i høy grad avhenge av den annen part. For ikke å føre dere bak lyset, vil jeg referere til en samtale som jeg for en tid siden hadde med direktør A. P. Østberg i Norsk Arbeidsgiverforening. Han sa at vi gjør ikke opp med et enkelt forbund, uten først å ha oversikt over hva hele oppgjøret kommer til å koste oss. Hvis et enkelt forbund som er underlagt megling bryter meglingen, kommer vi til å bryte meglingen for de andre forbund, og da vil det bli vanskelig å unngå et felles oppgjør, hvis vi ikke skal ta en storkonflikt som kommer til å omfatte minst et par hundre tusen lønnstakere. Han sa for øvrig at Norsk Arbeidsgiverforening var villig til et antepert oppgjør. Jeg synes det er riktig å nevne det i denne forsamling. Jeg svarte at slik som stillingen lå an i øyeblikket, var det vel ikke store muligheter for å komme fram til noen anteperte oppgjør.

Ellers har Norsk Arbeidsgiverforening anmodet oss om å innskrenke oppsigelsestiden for april-fagene med en måned, slik at oppsigelse må være foretatt innen slutten av februar istedenfor slutten av januar. Sekretariatet innstiller på at vi skal gå med på Norsk Arbeidsgiverforenings ønske. Vi har jo selv vært i den situasjon flere ganger at vi har bedt om å få innskrenket oppsigelsestiden. Går vi ikke med på det, kan Arbeidsgiverforeningen slå seg vrang og kan uthale starten av forhandlingene så lenge som mulig. I samband med dette vil jeg gjerne si til forbundene, uten at dere skal bli fornærmet på meg, at det er nødvendig for forbundene å gjøre sine tariffkrav ferdige i god tid, slik at de ikke kommer lenge etter at tariffavtalen er utløpet. Det er god forretningsskikk at den dagen en sier opp sin kontrakt, leverer en samtidig utkast til en ny kontrakt. Så mye vil jeg ikke kreve av forbundene, men vi bør i hvert fall komme så langt at forbundene har sine forslag til avtaler ferdig et par uker før tariffavtalen løper ut. Jeg har støtt på et tilfelle med et forbund som hadde en tariffavtale som løp ut i mai, men først i september ble arbeidsgiverne presentert forslag til ny avtale. Vel, de var blitt enige om at den nye avtalen skulle gjøres gjeldende fra det tidspunkt den gamle avtalen løp ut, men det er ikke noen god skikk å gjøre det på den måten. Derfor appellerer jeg til dere og ber dere om å utarbeide kravene så hurtig som mulig.

Når det gjelder tariffavtalenes varighet, er sekretariatet av den oppfatning at man bør ta 2-årige tariffavtaler med halvautomatiske indeksbestemmelser, slik som vi har hatt dem i de nåværende tariff-

fer. Vi har jo tidligere nevnt i representantskapet vanskelighetene med å ha ett-årige tariffavtaler. Vi har også sett den reallønnsstigning vi har fått i den 2-årige perioden vi har hatt, så det er etter vår mening ikke noen grunn til å gå vekk fra denne ordning. Vi anbefaler derfor at vi tar 2-årige tariffavtaler med halvautomatiske indeksreguleringsbestemmelser.

Når det gjelder stillingen i Sverige og Danmark, får jeg lov til å omtale denne med et par ord. Svenskene har som regel revisjon hvert år. Danskene har hvert annet år, og vi har hvert annet år. I Sverige har de besluttet å ta et generelt oppgjør som skal omfatte samtlige tariffavtaler som Landsorganisationen og T. C. O. har. Vi hadde et samarbeidskomitémøte i november, og der spurte vi våre svenske kamerater om hva de ville kreve ved den forestående tariffrevisjon, eller rettere sagt: hva de ventet å få. Til det svarte Axel Strand at de ventet å få et lønnsresultat som lå et sted mellom 3 og 5 %. Muligens ble det noe mindre for de som tjener best og noe mer for de som tjener dårligst. Da de gikk til forhandlinger forlangte Landsorganisationen 7 %. — Svensk Arbeidsgivareförening har for øvrig hatt møte med norsk og dansk arbeidsgiverforening, hvor de er blitt enige om at de ved årets tariffrevisjoner skal si *nei*, men det tar en jo ikke alltid så høytidelig. Svensk Arbeidsgivareförening har sagt *nei*. De kom ikke til enighet under forhandlingene. Det er nå i svensk statsråd fredag oppnevnt en forliksnemnd, som allerede er begynt å arbeide. Så vidt jeg har brakt i erfaring — dette må jeg ta med alle mulige forbehold — er det en viss mulighet til å komme fram til en ordning med et lønnstillegg på mellom 3 og 4 %. Hvordan dette skal fordeles, blir kanskje en vanskelig sak. Det skal det for øvrig forhandles om med de enkelte forbund.

Svenskene er jo i den heldige situasjon at de ikke behøver å sende noe forslag ut til avstemning. De kan presse på og få mest mulig, og så kan de fordele det slik som de vil, uten å sende noe ut til medlemmene til avgjørelse. Det er klart at vi kunne presse oss til ganske mye hvis vi kunne si til motparten at hvis dere går med på det eller det, så vedtar vi forslaget over bordet. I det øyeblikk et forslag skal ut til avstemning, blir saken en annen. Jeg skulle anta at det forslaget som transportarbeiderne vedtok, men som de først streiket på for å få, kunne de ganske sikkert ha fått uten streik hvis en hadde funnet fram til en ordning under meglingen som ikke skulle gå til avstemning. Men her vil jeg riktig nok tilføye at 5 øre som er vunnet i streik smaker mye bedre enn 15 øre uten streik. Slik er det faktisk.

Når det gjelder Danmark, har de stilt en rekke krav. Det gjorde de også sist. De har gått langt. Statsmyndighetene her i landet

synes kanskje at vi går langt, men det er ikke noen ting i forhold til våre danske kolleger. Det de imidlertid kom hjem med, var veldig tynt. Nå har de stilt krav om forkortelse av arbeidstiden til 44 timer uken. Her skal vi gjøre merksam på at i Danmark har de et permanent arbeidsløshetsproblem. For øyeblikket er det vel 100 000 arbeidsløse. Det gjør jo arbeidstidsspørsmålet atskillig mer aktuelt der enn i Sverige og Norge, hvor vi faktisk har overbeskjeftigelse og mangel på arbeidskraft. Vi har fulgt en annen linje, og har tatt gruppe for gruppe og er kommet noe lenger enn i Danmark. Der nede har de fortsatt 48 timer i kontinuerlig skiftarbeid, mens vi her i landet har 45 $\frac{1}{3}$ time, og med den proposisjon som nå er kommet og som forhåpentlig i løpet av året blir vedtatt av Stortinget, får vi 42 timer for rundskiftarbeiderne. — Vi har andre grupper, — landarbeiderne f. eks. I Danmark har de ikke klart å få gjennomført 48-timersuken. Så i praktisk arbeid når det gjelder arbeidstidens lengde, er vi kommet atskillig lenger i vårt land enn i Danmark. De stiller større krav, men jeg er redd for at det blir lite de klarer å få gjennomført. Hvis de får noe, ville det selvsagt lette oss i våre framstøt.

Så er det et par spørsmål til slutt. Det er for det første tariffoppgjøret i kommunene. Der står vi overfor en vanskelig situasjon — av ulike årsaker. Statsfunksjonærene fikk et oppgjør. Jeg vet ikke om statsfunksjonærene blir sinte på meg når jeg sier at det var et godt oppgjør. Jeg må imidlertid få si så mye, fordi det *var* et godt oppgjør, men det vil ha konsekvenser for kommunene. Før krigen var det i hvert fall slik at de store kommunene betalte sine funksjonærer og arbeidere bedre enn Staten gjorde. Nå er det blitt motsatt. Nå er det Staten som har tatt hånd om de fleste kilder som en trekker inn skatter og avgifter av, og det gjør da at Staten kan betale bedre. Dessuten har Staten et skattefordelingsfond som det betales ut bidrag av til de kommuner som ikke kan klare seg sjøl.

Jeg skal bare nevne sykehusene. Vi har kommunale sykehus, og vi har statens sykehus. Folkene utfører akkurat det samme arbeid, antakelig med like stor kyndighet på begge sider, men Statens sykehus betaler i dag sine folk mye bedre enn de kommunale sykehus betaler sine. Det kan gjelde sykehus som ikke ligger langt fra hverandre. Det er klart at dette går ikke i lengden.

Vi har dessuten en rekke stillinger av administrativ art hvor utdannelse og arbeidsområder i stat og kommune er noenlunde det samme, men hvor kommunene betaler sine folk mye dårligere. Derfor er oppgjøret i kommunene noe av det jeg gruer mest for. Dertil kommer at vi ikke kan få et samlet oppgjør med kommunene slik som

i Staten. Så vidt jeg vet, må Komuneforbundet forhandle med 4—500 kommuner.

Så er det en ting til som jeg ikke kan unnlate å nevne. Det gjelder stillingen til de organisasjoner som opererer ved siden av våre forbund, spekkhoggere, som forsøker å få bedre vilkår og i mange tilfelle oppnår det. Det gjelder i første rekke NITO. Her må vi ta våre motforholdsregler. Vi må sørge for å få inn i våre avtaler en bestemmelse om at hvis kommuner eller andre arbeidsgivere slutter en avtale med en annen organisasjon og vilkårene her er bedre enn i de avtaler som våre forbund har innenfor samme tariffområde, så skal våre avtaler opphøre fra samme dag. Det er ikke noen annen måte å gjøre dette på. Vi har et aktuelt tilfelle når det gjelder Transportarbeiderforbundet. Det skal nå opptas forhandlinger om ny avtale for rutebilsjåførene utenfor Oslo. Innenfor dette område er det nå laget en ny organisasjon, som har fått endel medlemmer og som opererer under stor tilslutning fra hele borgerpressen. Nå antar jeg at Norsk Arbeidsgiverforening ikke vil innlate seg på å gi denne gruppe noen andre vilkår enn de som vi måtte oppnå. Når jeg nevner dette med N. A. F. er det fordi saken kan bli aktuell for flere smågrupper.

Det er også en annen ting som vi har diskutert, og det er spørsmålet om hvorvidt vi skal respektere blokadene fra disse smågruppene. De utnytter den situasjon at vi gjennomfører et samordnet oppgjør hvor de nødvendige samfunnsmessige hensyn må tas. Jeg mener at det da ikke er grunn for oss til å respektere blokadene til organisasjoner som bryter den samfunnsmessige politikk som Landsorganisasjonen fører. Det er ikke noen lett sak fordi jeg vet at vi har en inngrodd solidaritetsfølelse i oss alle sammen. Når en organisasjon eller en mann kommer i konflikt med en arbeidsgiver, har vi alle en tilbøyelighet til å velte all skyld over på vedkommende arbeidsgiver. Det er en sunn og god følelse, men når vi opplever den slags som vi har opplevd i de siste par år og under den mest høystemte jubel-stemning fra hele borgerpressen, da er det spørsmål om vi ikke driver vår solidaritetsfølelse alt for vidt.

Får jeg så til slutt si noen ord om den generelle økonomiske situasjon. Vi har lov til å si at den er meget god. Vi lever i en høykonjunkturperiode som vi vel knapt har hatt noen gang tidligere, men ikke alle har den samme fordel av denne høykonjunktur. Det er industrier som har det vanskelig i dag. Jeg nevner da i første rekke tekstilindustrien og bekledningsindustrien. Hvis en ser på medlems-tallene der, så vil en se at de er gått ned, og nedgangen skyldes innskrenket beskjeftigelse. Konkurransesforholdene med utlandet gjør at de ikke kan holde den beskjeftigelse de har hatt tidligere, og de tåler

ikke mye påkjenning før en stor del av industrien stopper. — Vi har også andre industrier hvor vanskelighetene kan melde seg. — Jeg vil nevne at konkurransen fra Vest-Tyskland blir sterkere for hver dag. Jeg hørte for noen dager siden om et anbud her i landet. Det var en telefonsentral. Det norske anbud lå på 400 000 kroner, mens det tyske lå på 200 000. Hvis en kjøper i Tyskland skulle ha en telefonsentral, ville han ikke fått den for 200 000. Når de offererer sine varer på det utenlandske marked så billig, er det fordi de vil vinne tilbake sine tapte markeder i utlandet fra før krigen.

Vi har forholdsvis god beskjeftigelse når det gjelder skipsbygging og skipsreparasjoner. Det skyldes den veldige byggevirkosomhet som er over alt i verden i dag. Vi må være klar over at hvis det skulle komme et omslag her, vil vi ha vanskelig for å konkurrere med en rekke land, og da spesielt med Vest-Tyskland, både p. g. a. pris- og leveringstid. Det betyr derfor mye for beskjeftigelsen og for vår levestandard at vi kan holde et så jevnt lønns- og prisnivå som mulig. Vi må tross alt forsøke å holde tingene mest mulig i balanse, slik at vi ikke kjører prisnivået oppover, for det vil ramme oss i neste omgang.

Jeg tror at det forslaget som sekretariatet har lagt fram stort sett er tilfredsstillende. Det gjelder de krav vi har fremmet generelt, og så overlater vi til det enkelte forbund å sette fram sine spesielle krav. Hvis vi følger de linjene som er trukket opp her, tror jeg vi kan komme fram til et noenlunde rimelig tariffoppgjør i år.

Så er det en ting til, nemlig dette med konflikt. Transportarbeiderkonflikten var en interessant historie. Det var den første større konflikt vi har hatt her i landet siden 1931. Den var snart slutt, men så reiser spørsmålet seg overfor forbundenes formenn som er til stede her: Har vi de nødvendige midler til å ta en 4—8 eller 12 ukers konflikt? Jeg vet at det er endel forbund som har det. Ja, det er enkelte forbund som er i den heldige stilling at det har mer penger i kassa etter en konflikt enn de hadde før de begynte den. De utlikner en så stor ekstrakontingent for de medlemmer som ikke er ute i konflikt at de dekker konfliktutgiftene og kanskje har noe til overs. Men det er jo ikke alle forbundene som kan ordne seg slik. Mange av dem har bare så vidt båten bærer, slik at de kan utrede utgiftene til sin administrasjon og til lønnstillegg nå og da til funksjonærer og tillitsmenn. De har ikke noe overskudd. Det er tvert imot flere forbund som har underskudd på driften. Når de opererer med underskudd i sine regnskaper når hele folket er i arbeid, hvordan skal det da bli når det ikke lenger er tilfelle. De forbund som mener at situasjonen kan utvikle seg slik at en konflikt blir nødvendig å ta, må også sørge for å ha de nødvendige ressurser i den

anledning. I 1931 da vi hadde den siste store konflikten her i landet, trakk vi millioner av kroner på våre utenlandske forbindelser både som lån og bidrag. Dertil kommer at kontingenten i forhold til fortjenesten den gang var mye høyere enn den har vært i årene etter krigen. Valutarestriksjoner i dag vil hindre oss i å motta hjelp av de dimensjoner vi fikk i 1931. Derfor ber jeg om at alle som er innstilt på kamp, at de har de nødvendige kampmidler i beredskap, slik at de virkelig kan ta kampen. — Men la oss ellers være enige om at det beste for den norske arbeiderklasse og det norske folk er å få et noenlunde rimelig oppgjør uten en opprivende arbeidskamp.

P. Mentsens redegjørelse for lønn under legitimert sykdom.

Nestformannen, P. Mentsen, redegjorde deretter for pkt. 5 om lønn under legitimert sykdom. Han uttalte følgende:

Spørsmålet om lønn under sykdom har vært aktuell politikk i fagorganisasjonen i etterkrigsårene. På kongressen i 1953 ble saken behandlet og kongressen gjorde enstemmig slikt vedtak:

«Sekretariatet nedsetter en komité til å utrede spørsmålet om tariff-festelse av lønn under fravær fra arbeidet under alminnelig sykdom. Hvis komiteen kommer til det resultat at en fortsatt må bygge på trygdeordningen, må komiteen utrede spørsmålet om hvilke forbedringer av syke-trygden som er nødvendig for å sikre arbeiderne og deres familier et rimelig underhold under sykdom.

Komiteens utredning forelegges Landsorganisasjonens representant-skap, som treffer avgjørelse om hvorvidt tariffkrav skal reises på dette område, eller om en fortsatt skal bygge på trygdeordningen.»

I samsvar med dette vedtak valte sekretariatet en komité med følgende:

P. Mentsen, Landsorganisasjonen, Håkon Thesen, Norsk Jern- og Metallarbeiderforbund, Kristian Nilsen, Norsk Bygningsindustriar-beiderforbund, Sverre Bolstad, Funksjonærsambandet, Emil Torkild-sen, Centralforeningen for Boktrykkere, og Kristine Amundsen, Norsk Bekleddningsarbeiderforbund.

Jeg hadde fornøyelsen av å bli formann, og vår økonom, Kjell Holler, ble valgt som sekretær.

For nærmere å utrede den offentlige trygdemessige side av saken, engasjerte vi byråsjef Hans Johnsen i Rikstrygdeverket.

Komiteen tok straks fatt på arbeidet, og ble snart klar over at en først måtte ta stilling til prinsippet om hvorvidt en skulle bygge

på offentlig trygdeordning eller framstøt på det tariffmessige om-råde.

Komiteen kom ganske snart enstemmig til det resultat at en burde få til en ordning gjennom tariffavtale. Som begrunnelse for dette standpunkt vil en gjerne peke på at en videre utbygging av den of-fentlige trygd neppe kan gjennomføres uten en ganske sterk øking i det enkelte medlems trygdepremie.

Når det gjelder den offentlige syketrygd, er den som kjent ganske godt grunnfestet, bl. a. med omsyn til fordelingen av premieinnbe-talingen, og det vil vel neppe være gjørlig å få endret dette i nær framtid. Fordelingen av trygdepremien foregår på følgende måte:

Medlemmene selv betaler	52,6 %
Arbeidsgiverne	23,7 %
Staten	10,5 %
Vedkommende kommune	13,2 %

Det vil altså si at medlemmene betaler godt og vel halvparten alene og det resterende fordeles på arbeidsgiverne, staten og kom-munene.

En vesentlig ting til som taler for at sykelønn bør ordnes gjen-nom tariffavtalene er at en på denne måten knytter medlemmene sterkere til fagorganisasjonen, og at en gjennom tariffavtalene får en utjamning i den skilnad som består i den sosiale status mellom funk-sjonærene og arbeiderne.

Den utredning som nå legges fram, og som jeg går ut fra at alle representanter har lest, bygger på det hovedprinsipp jeg tidligere har framholdt, og er utformet i 4 alternativer. Det alternativ komiteen anbefaler, og som sekretariatet enstemmig har sluttet seg til, bygger på følgende 2 forutsetninger:

- a) Arbeidsgiverne beholder sykepengene fra den offentlige tryg-den, og
- b) Merutgiftene ved innføring av lønn under sykdom må i sin hel-het dekkes av arbeidsgiverne.

Med dette som utgangspunkt foreslås:

1. Det stilles krav om utbetaling av lønn under legitimert sykefra-vær, basert på tariffert normallønn i normallønnsfagene og per-sonlig lønn i minstelønnsfagene.

I tilknytning til dette hovedprinsipp har imidlertid komiteen pekt på at det bør kunne gjøres visse tilpasninger i de tilfelle hvor hovedprinsippet vil føre til en særlig lav kompensasjons-grad for enkelte lønnstakere som følge av et urimelig forhold mel-lom personlig lønn og samlet fortjeneste.

2. Komiteen har som hovedbetingelse for å få utbetalt lønn under sykdom foreslått at vedkommende skal være berettiget til syke-trygd.

Komiteen foreslår videre en ansettelsestid ved bedriften på 3 måneder som betingelse. Innenfor tariffområder hvor denne betingelsen kan virke urimelig, peker komiteen på en alternativ ordning, som innebærer at kravet om 3 måneders ansettelsestid ved bedriften bortfaller til fordel for et krav om at vedkommende må ha ansettelse i 3 måneder innenfor samme tariffområde. (Dette har aktualitet særlig innenfor bygningsfagene og for losse- og lastearbeiderne.)

3. Lønn under sykdom bør utbetales i inntil 3 måneder pr. kalenderår.
4. Komiteen foreslår at en bygger på samme karenstid som i den offentlige sykestrygden, nemlig 3 dager. (Det vil utvilsomt lette kontrollen at en har samme karenstid og dermed lettere kan tilpasse en eventuell ordning de bestemmelser som gjelder for den offentlige sykestrygd.)

Komiteen har videre pekt på visse endringer som bør foretas i den offentlige sykestrygd, men dette finner jeg ingen grunn til å komme nærmere inn på i denne redegjørelse.

Til slutt vil jeg gjerne her rette en takk til Holler, som har vært sekretær i komiteen, og også til byråsjef Johnsen, som har ytt verdifull bistand. Selvfølgelig også en takk til de øvrige komitémedlemmer for det arbeid de har gjort.

Jeg opptar komiteens og sekretariatets forslag om at representantskapet gir sin tilslutning til den innstilling som foreligger, og at sekretariatet får fullmakt til å reise tariffkrav om gjennomføring av lønn under sykdom i samsvar med alternativ D. Den nærmere utforming må da sekretariatet foreta.

Konrad Nordahl takket Mentsen for hans interessante redegjørelse. Han ville samtidig nytte høvet til å takke formannen og komiteen for det utmerkede arbeid som var blitt gjort.

Ordsiftet.

Klaus Kjelsrud, Norsk Skog- og Landarbeiderforbund: Formannen bad meg redegjøre for det forslaget vi er kommet fram til for jordbruket. Det er ennå ikke offentlig, men jeg finner det riktig i denne forsamling å gi en redegjørelse, fordi de resultater vi her står overfor i høy grad vil ha innflytelse på de videre pris- og lønnsforhandlinger.

Jeg vil først si at vi gikk til disse forhandlinger med bange følelser. Vi følte oss forpliktet til å gjøre et framstøt for landarbeiderne som fortsatt er en av de grupper som lønsmessig er tilbakefallende. De var en stund på offensiven og fikk en delvis forbedring i sine lønns- og arbeidsvilkår, men etter den lønnsglidningen vi har hatt i industrien, er de blitt liggende enda dårligere an enn tidligere. Før har gårdbrukerne vanligvis sagt nei til alle krav, bortsett fra i 1952 da de nødtvungent gikk med på 4 øre i tillegg. Ellers har vi aldri fått noe frivillig. For å få noe har vi måttet trekke dem inn for Lønnsnemnda. Derfor var vi denne gangen litt overrasket over at det lyktes oss å oppnå enighet om et forslag.

Topplønnen i jordbruket har inntil i dag vært kr. 2,80 på egen kost. Denne lønna får landarbeidere som er over 21 år og som har minst 4 års praksis. Denne gruppen har i det nye forslaget fått et tillegg på 45 øre, slik at timelønna kommer opp i kr. 3,25. For de som har mindre praksis blir tillegget 40 øre. For gruppen 18—21 år er tillegget 35 øre. De kommer nå opp i kr. 2,75. Gruppen fra 16—18 år får 20 øre i tillegg. For røkterne har vi fått et tillegg på kr. 100 pr. måned. De som ligger lavest, nemlig kr. 562,— kommer nå opp i kr. 662,—, og de som lå på de høyeste lønninger, nemlig kr. 672,—, vil hvis forslaget blir gjennomført få kr. 772,—. Kvinnelønningene er også regulert, men vi oppnådde ikke der de samme tillegg. Det gjennomsnittlige tillegget ligger på 25 øre. Disse lønningene skal gjelde fra 1. mars 1956, hvis forslaget blir vedtatt.

Bøndene sier at de på det nåværende tidspunkt ikke har økonomisk grunnlag for å kunne betale disse lønningene. De håper på at de forhandlingene som nå skal ta til, vil bringe slike resultater at de innen 1. mars blir i stand til å utrede de nye lønningene. På den annen side har gårdbrukerne gitt uttrykk for at de ikke gjør regning med å få full kompensasjon for de gitte lønnstillegg.

Jeg for min del mener at det vil være litt av en illusjon å tro at et lønnstillegg av den størrelsesorden det her er tale om, kan kompenseres hverken til bøndene eller til industribefolkningen. Det er en kjensgjerning at landarbeiderne er blitt liggende etter rent lønsmessig. Når dette forhold skal rettes opp må både bøndene og befolkningen være med å ta et løft.

Spørsmålet om kompensasjon til bøndene ville ikke i og for seg være så stort hvis det bare gjaldt å dekke de merutgifter jordbruket får ved lønnstillegget. Den leiede arbeidskraft utgjør mellom 12 og 15 % av antall beskjeftigede i jordbruket. Skal produktprisen økes slik at både de bønder som ikke leier og de som leier arbeidskraft skal ha samme inntektsøkning som den landarbeiderne får,

blir spørsmålet om kompensasjon så stort at en løsning nærsagt forbyr seg selv.

At et så vidt betydelig lønnstillegg som det landarbeiderne nå får må få konsekvenser for produktprisene, er imidlertid på det rene.

De bønder som ikke nytter leiet arbeidskraft har ikke noe krav på kompensasjon fordi om landarbeidernes lønninger blir pålagt. Begrunnelsen for et slikt krav måtte i tilfelle være at småbønder og småbrukere har en lavere levestandard enn landarbeiderne, og det tør det bli vanskelig nok å påvise.

Einar Strand, Norsk Nærings- og Nydelsesmiddelarbeiderforbund: Det er nokså vanskelig innenfor en så begrenset taletid som 10 minutter er å ta opp diskusjon etter de to omfattende innledningsforedrag som vi nettopp har påhørt. Når jeg derfor har forlangt ordet, vil jeg konsentrere meg om et konkret forhold.

I diskusjonen om den økonomiske situasjon er det ett ord som nokså ofte går igjen, nemlig uttrykket *realøkonomisk dekning*. Jeg liker dette uttrykket, og jeg er enig i at alle forhold i samfunnet må bedømmes ut fra en vurdering om hvorvidt en har realøkonomisk dekning for det ene eller andre forslaget.

Det er en kjensgjerning at landet vårt er blitt rikere enn forrige gang vi sto foran tariffrevisjon. Jeg kommer da også til å bruke det som utgangspunkt for min vurdering. Det har i denne periode foregått en økning i produksjonen på 3 prosent pr. år. Vi har lov til å spørre: Har arbeidslønningene steget i takt med bedringen?

Det blir riktignok hevdet at lønningene har steget noe, men her vil jeg gjerne si at spørsmålet er ikke hvorvidt vi skal beholde den reallønnen vi har, men at vi skal øke den. Vi har jo alltid sagt at vi skal øke produksjonen før derved å kunne heve vår levestandard.

Det er helt på det rene at ved siden av den lønnsglidning som visse grupper har fått, har produsentene og omsetningsleddene fått en prisforhøyelse, og hvor har det havnet det som ikke er gått med til lønnsglidning?

Er det noe grunnlag for resignasjon? Det er en rekke grupper som overhodet ikke har hatt noen lønnsglidning, men de har like mye rett til en andel av det merutbytte som faktisk foreligger.

Det blir hevdet at det eksisterer et altfor stort kjøpepress her i landet. Hvis dette er riktig generelt for alle kjøpere, foreligger det dermed et grunnlag for en høyning av kostnadsnivået. Jeg tror vi ikke skal se dette med kjøpepresset så generelt. Det er grunn til å spørre om fra hvilke grupper i samfunnet kjøpepresset er sterkest. Er det fra arbeidernes side? Jeg mener nei. Jeg tror det er bedriftene og forretningsstanden som representerer det sterkeste kjøpepresset, og ved å øke lønningene ville en minske det uønskede kjøpe-

presset, vel å merke hvis en ikke samtidig ga kompensasjon for økte lønninger i form av pristillegg.

Bøndene har fått tilsagn om tillegg på melkeprisen. Jeg vil rette det spørsmålet: Er det realøkonomisk dekning for et tillegg i melkeprisen? Er det riktig at bøndene skal ha kompensasjon uten at det foreligger dekning, mens f. eks. meieriarbeiderne som er lavest lønnet i industrien ikke skal få noen kompensasjon for de høyere priser?

Vi kommer stadig tilbake til det gamle spørsmålet om fordelingen av utbyttet på de enkelte grupper i samfunnet. Det er vitterlig enkelte grupper som ikke har fått noen andel i lønnsglidningen, og vi må vel, når vi legger opp planene for tariffrevisjonen, forsøke å tilgodese disse gruppene.

Når det gjelder innstillingen fra sekretariatet, så skal den etter hva Nordahl sier ikke offentliggjøres i sin helhet. Jeg kan tenke meg at dette bl. a. vil omfatte siste punktum, men selv om det ikke blir offentliggjort, så mener jeg at det bør gå ut. Hvis representantskapet skulle vedta dette punktum, vil tingene være låst fast, og jeg synes i grunnen det er unødvendig at dette blir gjort i et spesielt vedtak. Sekretariatet har god nok fullmakt i vedtektene, som klart og tydelig presiserer sekretariatets plikter og rettigheter under tariffrevisjoner. Utviklingen tok den vendingen i 1954, og sekretariatet så seg nødt til å føre fellesforhandlingene, men derfor behøver det ikke stå noe nevnt om dette i det vedtaket som representantskapet skal gjøre. Jeg forbeholder meg rett å stille avvikende forslag på dette punkt.

Rudolf Eriksen, Norsk Bekledningsarbeiderforbund, ville gjøre oppmerksom på setningen på side 2, hvor det heter: «Den endelige utforming av eventuelle lønnskrav må utstå inntil man har bedre oversikt over prissituasjonen, men representantskapet vil streke under at det ved tariffrevisjonen i første rekke må tas hensyn til de grupper som ligger lavt i det alminnelige reallønnsnivå, og som får liten eller ingen del i lønnsglidning.»

Jeg går ut fra at denne passus bl. a. tar sikte på arbeiderne i Bekledningsindustrien. Her har vi store grupper som i dag har en ukelønn fra kr. 116 til kr. 120, og det vil alle måtte innrømme ikke er tilstrekkelig til en skikkelig levestandard i dag. Det er derfor gledelig at sekretariatet har tatt hensyn til nettopp disse grupper, og vi håper at tariffrevisjonen blir lagt opp slik at de også får skikkelige tillegg. På hvilken måte dette skal gjøres, er for så vidt likegyldig. Men da mange av dem har fått et sterkt øket arbeidstempo, kunne jeg tenke meg at det her kunne bli tale om å gi tilleggene i form av akkord-avsavn.

Det er også et annet spørsmål som jeg samtidig vil trekke fram, og som det ikke står noe spesielt om i innstillingen, nemlig det

gamle kravet om lik lønn for likt arbeid. Dette har hatt atskillig betydning for vårt forbund som har 84 à 85 % kvinner som medlemmer. Det har vært gjort vedtak om dette tidligere, men resultatene er ikke særlig store. Fortsatt er forskjellen mellom manns- og kvinnelønninger store. Jeg håper imidlertid at det vil bli gjort et nytt framstøt ved denne tariffrevisjonen.

Når det gjelder bestemmelsene om godtgjørelse for bevegelige helligdager, så har vi for vår del hatt endel kluss. Vi har hatt arbeidsgivere som legger sammen time for time i fravær og derved kommer opp i dager som avskjærer adgangen til betaling. På den måten blir hele ordningen illusorisk. Vi håper at det utvalget som arbeider med saken vil legge fram regler som er formet mer presist enn de vi nå har.

Avsnittet om forkortelse av arbeidstiden er i og for seg greitt nok, men jeg synes det virker alt for passivt. Det er vel og bra om vi kan få Arbeidsgiverforeningen til ikke å motsette seg lokale ordninger, men vi vet at slike ordninger har vi fått på tross av Arbeidsgiverforeningen. Nå burde vi ha gått et skritt videre. Jeg mener at bedrifter som har økt sin produksjon med f. eks. 25 %, og som ikke har økt antallet arbeidere — og det har vi tilfeller av i vår industri — bør kunne nedsette arbeidstiden. Innenfor konfeksjonsindustrien er det mange bedrifter som kunne gå til en slik nedsettelse av arbeidstiden uten at det vil koste dem en øre.

Når det gjelder passusen i innstillingen om godtgjørelsen for bevegelige helligdager, så synes jeg også denne er altfor lite aktivt formet. Jeg mener vi må gjøre et kraftig framstøt ved årets tariffrevisjon med sikte på å få en fullstendig revisjon av bestemmelsene.

Formannen nevnte i sitt foredrag innskrenkningene i tekstil og bekledning. En av årsakene til dette er den omfattende rasjonalisering som har foregått i disse industrier. Urasjonaliserte bedrifter kan overhodet ikke konkurrere med utlandet, og heller ikke tåle noen innskrenkning av arbeidstiden. Vi må derfor ikke se generelt på dette spørsmålet i våre industrier, men ta bedrift for bedrift.

Innstillingen går ut på at de enkelte forbund skal bli stillet fritt, og det er forutsetningen at de enkelte forbund skal forhandle separat. Nå er alle klar over at dette selvsagt vil bero på den annen part, og den situasjon kan selvsagt oppstå, som forrige gang, at det må bli fellesforhandlinger. Vi håper imidlertid at de forbund hvis medlemmer er akterutseilt rent lønsmessig blir tatt tilbørlig hensyn til også under disse forhold.

Olav R. Wessel-Hansen, Lensmannsbetjentenes Landslag, hadde forlangt ordet for «å tale Roma midt i mot». I innstillingen fra sekretariatet heter det bl. a.: «Den penge- og finanspolitiske tilstram-

ning som ble innledet i begynnelsen av 1955 for å begrense investeringene har etter hvert begynt å sette spor. Det har vært en merkbar nedgang i investeringstakten fra første til annet halvår, og likeledes har stigningen i importmengden stanset opp. Dette er i den nåværende situasjon en utvikling i riktig retning, og det kan etter Representantskapets mening bli spørsmål om ytterligere tiltak for å lette presset mot prisnivået.» Jeg for min del er helt uenig i de tiltak som ble innledet i februar i fjor. Noen av tiltakene var kanskje berettiget, jeg tør ikke uttale meg alt for skråsikkert, men jeg er redd for at ytterligere tiltak vil innebære en stor risiko. Hvis vi bremser på investeringene og dermed på tiltakene, vil vi også svekke velstandsutviklingen, og det vil bl. a. bli meget vanskelig å nedsette arbeidstiden. Etter min mening bør vi holde oppe investeringene på den nåværende høyde. Vi skal ikke være redd for å holde den farten vi har nå.

Per Andersen, Norsk Støperiarbeiderforbund, var ikke enig i innstillingen når det gjaldt lønn under sykdom. Det alternativ som komiteen anbefaler og som sekretariatet slutter seg til, bygger på tariffens normallønn i normallønnsfagene og personlig lønn i minstelønnsfagene. Hvis vi gjennomfører et slikt system, får vi en ny ulikhet på dette området, ved at de i normallønnsfagene får full dekning, mens i minstelønnsfagene blir dekningsprosenten liten. I støperibransjen har vi en gjennomsnittlig fortjeneste på kr. 5,— pr. time, mens den personlige lønn er kr. 3,— pr. time. Når vi nå skal gjøre et framstøt på dette området, må vi søke å få større likhet. Jeg vil derfor tillate meg å oppta forslag om at krav om lønn under sykdom reises på grunnlag av komiteens alternativ c, som bygger på den individuelle fortjeneste.

Et annet spørsmål som jeg må få lov til å si et par ord om er arbeidstidsspørsmålet. I min bransje har det særlig interesse. Vi har reist kravet ut fra medisinske og helsemessige grunner, men vi mener nå at saken også bør tas opp på et annet grunnlag. Innstillingen fra sekretariatet er en god hjelp. Vi har hatt føling med bedrifter som er villige til å gå til forkortelse av arbeidstiden, men Arbeidsgiverforeningen har stoppet alle tiltak i denne retning. Vi har som kjent en arbeidstidskomité som arbeider med dette spørsmålet, og det gjør det selvsagt vanskelig å reise noe generelt tariffkrav på dette feltet, men noe kunne kanskje oppnås.

To ord om tariffenes varighet og indeksbestemmelsene. Etter min mening bør marginen være atskillig knappere enn 7 poeng, når vi skal gå til 2-årig tariff, og jeg håper at sekretariatet vil ta dette spørsmålet opp ved fastsettelsen av indeksbestemmelsene.

Bendik Øyan, Norsk Sjømannsforbund, hadde med interesse hørt

på statsministerens foredrag og hadde også lest innstillingen fra sekretariatet med interesse. Her er det grunn til å si at røsten er Jakobs, mens hendene er Esaus, sa han. Oppriktig talt tror jeg det er finansministeren som har skrevet hele innstillingen. Det bærer den tydelig preg av.

Det står bl. a. at prisene bare har steget 3 %. Da må jeg virkelig spørre hvilken butikk det er de store gutta handler i. Når hus-mødrene er ute og handler, får de erfare at prisene er steget atskil-lig mer. Ja, i sommer var jeg selv ute og handlet en gang, og jeg fikk merke at prisene er steget mye mer enn hva indeksen fortel-ler om.

Det er et annet spørsmål jeg har lyst til å stille når statsministe-ren og et par statsråder er til stede: Hvor langt skal rederne få gå i sine investeringer før det blir bremset opp? Nå har vi bygd opp en handelsflåte som nærmer seg 7,5 mill. brutto register tonn, og vi har på langt nær folk til å bemanne den. I dag må vi ha 10 % ut-lendinger ombord i vår handelsflåte. Selv om alle 3,5 mill. mennesker som bor her i landet produserte så mange unger som de kunne klare, ville vi aldri evne å få folk nok til vår handelsflåte. Etter min mening burde vi se på dette forholdet. I det øyeblikk konjunktorene slår om, ville det nok ikke bli bare halleluja. Da vil først og fremst de norske sjøfolkene bli rammet.

Innstillingen tar sikte på generelt å heve lønningene med 3 %. Det kan kanskje være nødvendig å bremse i innenriksfarten, for der er det jo staten som må betale ethvert tillegg. I utenriksfarten deri-mot har vi en gullalder, og sjøfolkene må få rett til å ta ut litt mer her.

Vi er selvsagt glad for at innstillingen om arbeidstiden nå ende-lig er kommet, selvom den først blir gjennomført fra 1. oktober 1957.

Jeg er enig med dem som vil ha sløyfet den siste setningen i siste avsnitt. Vi bør ikke ha dette på trykk. Vi som forhandlet for sjø-folkene forrige gang fikk servert Representantskapets vedtak av ar-beidsgiverne, og de refererte til uttalelser fra de store gutta ved en-hver anledning. La oss slippe det i år!

Det er noe jeg savner i innstillingen. Det er ikke nevnt med et ord at vi skal ha fortsatt priskontroll. Det er vel ikke meningen at Gunnar Bråthen alene skal klare brasene på dette feltet. Jeg mener det bør stå noe om dette i det vedtaket som Representantskapet skal gjøre.

Jeg kan ikke erklære meg enig i innstillingen. Jeg tror ikke de retningslinjer som det blir pekt på her fører fram. Jeg er selvsagt interessert i at vi skal beholde flertallet og makten i samfunnet, men jeg mener at vi ikke bør beholde makten på et hvilket som helst

grunnlag. Vi regjerer et borgerlig samfunn, og de tiltak som er blitt gjennomført er bare til gagn for de borgerlige.

Ingvald Hansen, Norsk Skotøyarbeiderforbund: Det er sagt mange ganger før og er blitt gjentatt nå at de fagorganiserte ikke er interessert i et kappløp mellom priser og lønninger. Men det er nå likevel det som har vært det faktiske forhold i den forløpne tariff-perioden. Da vi forhandlet om tariffene i 1954, og vi gikk med på prolongasjonslinjen, var forutsetningen at vi skulle ha et stabilt pris-nivå. I steden så vet vi at så snart vi var ferdig med revisjonen, steg prisindeksen. Riktignok er det så at prisnivået i 1955 har vært noen-lunde stabilt, men differansen mellom utgangspunktet 139 og det nåværende nivå på 143 er temmelig stort. Og denne prisøkningen er en for stor belastning på de fagorganiserte.

Det er også en annen ting som bidrar til å svekke tilliten til at ledelsen både innen fagorganisasjonen og partiet behersker prisut-viklingen. Jeg vil sitere en uttalelse av underdirektør Olav Kjøs i Norges Kjøtt- og Fleskesentral til Arbeiderbladet 27. desember i fjor: «Forholdet mellom tilbud og etterspørsel av kjøtt og flek har vært sjeldent godt før jul, og vi ser ingen grunn til prisnedsettelse fore-løbig.» Når arbeiderne leser slike notiser må de bli forarget. Nei da tror jeg mer på den linje Gunnar Bråthen lanserte første gang på et møte samarbeidskomiteen arrangerte for forbundenes tillits-menn på «Stratos», nemlig at en denne gang først fikk klar beskjed om hvilke tillegg som var nødvendig å gi de andre næringsgrupper, og at vi så fikk legge opp tariffrevisjonen på grunnlag av disse. Det var vel også med et slikt opplegg for øye at representantskapsmøtet ble utsatt til i dag?

Nå vet vi imidlertid at Mons Lid-komiteen har tatt en pause i sitt arbeid, og en sitter faktisk med den følelse at den vil se hvilke resultater en kommer fram til her i dag. En slik fremgangsmåte kan etter mitt skjønn ikke annet enn å irritere de fagorganiserte, og dermed vanskeliggjøre hele tariffrevisjonen.

Når det gjelder spørsmålet om lønn for bevegelige helligdager, hadde jeg ventet en mer presis formulering. Både vårt forbunds landsmøte og jeg har også sett fra andre forbunds landsmøter som har gjort det samme, nemlig å få reglene gjennomført i samsvar med reglene om lønn for 1. og 17. mai.

Når det gjelder spørsmålet om lønn under sykdom, ville det for meg ha vært naturlig å erklære meg enig i det forslag som er frem-satt av representanter for Støperiarbeiderforbundet (Per Andersen) nemlig alternativ C. Når jeg allikevel ikke kan stemme for dette for-slag er det på grunnlag av Konrad Nordahls uttalelse i hans inn-ledningsforedrag. Han sier nemlig at de grupper som må få revidert

sine lønner er normallønnsfagene og individuelle lønner i minstelønnsfagene. I tillit til denne uttalelse finner jeg at den rettferdigste ordning er sekretariatets innstilling og vil derfor stemme for denne.

Når det gjelder arbeidstiden kan jeg ikke være annet enn misfornøyd med den formulering dette spørsmål har fått i innstillingen. Det er for meg ikke så lite av en skuffelse at det ikke har vært mulig å finne fram til en felles nordisk opptreden på dette område. Jeg har selv vært med å fatte vedtak i vårt eget nordiske samarbeidsorgan som tok sikte nettopp på en felles opptreden.

Elof Strand, Jern- og Metall: Når det gjelder Jern- og Metall, har vi nettopp hatt landsstyremøte og en tariffkonferanse. Her er følgende 4 krav satt opp for kommende revisjon: 1. Lønn under sykdom, 2. Heving av minstelønssatsene, 3. Revisjon av bestemmelsene for lønn for bevegelige helligdager, 4. Gjennomføring av akkordavsavn.

I Jern- og Metall har vi store grupper som står på minstelønn på kr. 3,— og kr. 3.10. Selv på skipsbyggerier er det fagarbeidere som arbeider for denne betalingen, altså en ukelønn på kr. 148,—. Det er klart at dette ikke er en lønn som man kan leve av. Vi har derfor stilt opp krav om akkordavsavn for disse grupper. Særlig på Vestlandet har vi mange ved skipsverftene som arbeider på timelønn.

Vi mener at godtgjørelsen for bevegelige helligdager bør utbetales etter samme bestemmelser som gjelder for 1. og 17. mai. Ellers er kravet om lønn under sykdom reist på ny. Vi la som alle vil huske fram det samme kravet ved forrige tariffrevisjon. Vi tilbød arbeidsgiverne at vi skulle gå inn for en produksjonsøkning som skulle kunne dekke utgiftene ved denne sosiale reform, men arbeidsgiverne sa nei.

Nordahl nevnte at skipsbyggingsindustrien vår var meget sårbar og at et konjunkturomsving kunne bety stopp og innskrenkninger. Forholdet i dag er at vi vanskelig kan konkurrere med de utenlandske verfter fordi vi ikke kan gjennomføre en skiftordning. Vi mangler 4—5 000 fagarbeidere, men årsaken til at vi har så liten tilgang på folk er de dårlige lønninger. Arbeiderne er imidlertid villige til en produksjonsøkning på 25 % under forutsetning av at de får noe igjen.

Jeg kan ikke være enig i siste setning i innstillingen. Vi bør ikke fortelle arbeidsgiverne hvordan vi i alle detaljer skal opptre og jeg vil derfor foreslå følgende:

Etter første punktum omredigeres slik:

«Skulle slike forhandlinger ikke føre frem, og det således oppstår fare for konflikt innen ett eller flere tariffområder, skal sekretariatet i samsvarende med vedtektene behandle den oppståtte situasjon om på hvilken måte en kan bidra til en løsning uten åpen konflikt.»

Konrad Nordahl: Det forekommer meg at Strands forslag praktisk talt sier det samme som innstillingen.

Olav Bruvik, Norsk Tekstilarbeiderforbund: Det er svært mange som tror at tekstilindustrien i Norge ikke betyr så mye for norsk økonomi. Jeg vil da gjerne gjøre merksam på at denne industrien beskjeftiger 20 000 personer. Vi importerer for 700 mill. i tekstiler i året. Vi produserer for ca. 600 mill. kroner. Det er ganske store beløp det dreier seg om rent nasjonaløkonomisk.

Et av våre viktigste mål er å opprettholde den fulle sysselsetting, men da kan vi ikke se bort fra konkurransen med utlandet. Vi har inngått internasjonale avtaler med sikte på frigjøring av handelen, avtaler som totalt sett gir fordeler, men som — om vår utenriksøkonomi hadde tillatt det — ville ha gitt betydelig utenlandsk konkurranse også for andre industrier enn tekstilindustrien. Jeg tenker på bl. a. bekledning-, skotøy- og store deler av jern- og metallindustrien. De varer som er frilistet hittil er i det vesentligste råvarer, halvfabrikata og maskiner. Av ferdigproduserte varer er det bare tekstilvarer som betyr noe. Den dag vår økonomi tillater det vil flere andre industrier få noen av de samme problemer som alt har meldt seg for tekstilindustrien. Det er derfor nødvendig å føre en tariffpolitikk som tar hensyn til vårt kostnadsnivå og som ikke fører til arbeidsløshet. Jeg er derfor enig med formannen i at vi må avveie forholdene og legge opp våre krav slik at vi ikke ødelegger vår konkurranseevne. Et av de land vi står i den sterkeste konkurranse med er Vest-Tyskland, og her ligger lønnsnivået på 60—70 % av våre lønninger.

Konrad Nordahl har av og til gitt uttrykk for at det er forbund som mener at når de bare fikk anledning til å slå et slag sjøl, ville resultatet blitt bedre. Jeg vil bare ha sagt at vi ikke er blant de forbund. Vi tror på en solidarisk lønnspolitikk, det er på den måte vi kan bedre reallønnen over hele linjen.

Einar Strand, Norsk Nærings- og Nydelsesmiddelarbeiderforbund tok nå opp sitt antydende forslag. Det var sålydende:

«Siste setning av innstillingen utgår.

Motivering:

L. O.'s vedtekter § 14 omtaler saken tilstrekkelig.»

Gunvald Hauge, Norsk Sjømannsforbund, erklarte seg enig med dem som hadde kritisert siste setningen i innstillingen. Det er ikke nødvendig å la våre motparter få greie på alt vi behandler, sa han. Under enhver omstendighet bør ikke dette avsnittet offentliggjøres.

Konrad Nordahl (avbryter): Nei, det er ikke meningen heller det.

Gunvald Hauge (fortsetter): I nasjonalbudsjettet kalkuleres det med en produksjonsøkning på 4 % og omtrent samme investeringer som i fjor. Vi har vel lov til å si at skipsbyggingen har fått for stor del av kaka. Det bygges nå båter på 30—40 000 brutto register tonn. De seiler riktignok inn verdier som dekker utgiftene ved bygging, og jeg kan ikke være helt enig i Øyans betraktninger, men på den annen side kunne det kanskje være riktig å bremse noe på disse investeringer.

Jeg er heller ikke enig med Øyan i det han sa om tariffene i kystfarten. Det er ikke Staten som må betale et eventuelt tillegg. Det gjelder kanskje rutebåtene, men ikke lastebåtene. Slik som prispolitikken er lagt opp for disse båtene er det blitt en meget innbringende forretning, og de tåler uten vanskelighet å bli belastet med litt høyere lønninger. En annen sak er at disse fraktene burde gjøres til gjenstand for nærmere undersøkelse. Takket være disse høye frakter blir varene som sendes med disse båtene atskillig dyrere enn nødvendig.

Lars Jansen, Norsk Bygningsindustriarbeiderforbund, pekte på at ca. 40 % av medlemmene i hans forbund var timelønnede, og time-lønna var kr. 3,—. Vår tariffpolitikk må ta sikte på å utjevne forskjellen mellom de akkordlønne og timelønne.

Ellers er vi enig i den investeringspolitikk som regjeringen har lagt opp, bl. a. for byggesektoren. De tiltak som er satt i verk er gjennomført i samarbeid med Bygningsindustriarbeiderforbundet. Kommunalminister Ulrik Olsen innkaldte representanter for vårt forbund til en konferanse, og vi drøftet her meget inngående den politikk som skulle legges opp. Vi satte stor pris på denne konferansen, og vi tror at det stort sett hersker enighet blant bygningsarbeiderne om at den linje som er lagt opp er riktig. Det er ikke om å gjøre for oss at det blir bygd 35 000 leiligheter av hensyn til bygningsarbeiderne. Det vi er interessert i, er at det blir bygd det nødvendige antall, men byggearbeidet skal ikke være en sektor hvor all ledig arbeidskraft blir puttet bort i. Vi har fått tilfredsstillende løfter om at dette ikke skal bli tilfelle, og derfor kan vi stemme for innstillingen.

Torbjørn Wiik, Norsk Tobakkarbeiderforbund, var enig i Strands forslag om å sløyfe den siste setningen i innstillingen. Samtidig vil jeg understreke det som er sagt av enkelte representanter, sa han, om at forbundene må ha adgang til å ta ut det som *kan* tas ut av tillegg og forbedringer i lønningene. Det er bl. a. tilfelle i en industri som vår. Mange av tobakkefabrikkene har realøkonomisk deknning for å betale større lønninger, og da forstår jeg ikke at det skulle være noen grunn til å være tilbakeholdne.

Vi i vårt forbund har en vesentlig prosent kvinnelige medlemmer, og vi er innstillet på å gjøre et framstøt for å bedre deres kår. Vi er ikke innstillet på en resignasjonslinje som de øyensynlig er i Tekstil.

Olav Bruvik, Tekstilarbeiderforbundet: Jeg håper at det bare er Wiik som har oppfattet meg slik som han tydelig har gjort. Vi er selvsagt like mye interessert i å bedre våre kvinnelige medlemmers lønnsvilkår som et hvert annet forbund, men vi har alltid ansett det som en viktig oppgave å sørge for at våre kvinnelige arbeidere har arbeid.

Konrad Nordahls sluttreplikk.

Konrad Nordahl avsluttet diskusjonen med følgende merknader:

La meg få lov til å nevne de to generelle spørsmålene først, nemlig arbeidstiden og godtgjøring for bevegelige helligdager.

Når det gjelder arbeidstiden, er det endel talere som mener at vi har vært alt for forsiktige i vår formulering. Vi må da huske på på under hvilke forhold vi arbeider her i landet. Stort sett har vi i en rekke viktige områder mangel på arbeidskraft. Det er ikke lett å komme med krav om nedsettelse av arbeidstiden når vi har for lite av den. Hva vil det føre til? Jo, det samme som det har gjort i endel andre land hvor arbeidstiden er blitt redusert, nemlig til økt overtidarbeid. Det beste eksempel er England. Der arbeides det i dag mer overtid enn noensinne tidligere. Den ordinære arbeidstid ligger mellom 44 timer og 46 timer pr. uke. Det er den samme erfaring vi dessverre har fra alle land hvor en har forkortet arbeidstiden, at det mer er blitt et spørsmål om økt fortjeneste. Overtidsarbeid gir jo mer enn det ordinære arbeid. Vi kan komme i samme situasjon også her i landet.

Heller ikke kan vi når det gjelder arbeidstiden unngå å sammenlikne oss med vårt nærmeste naboland, Sverige. Dette land har et mye bedre utbygd produksjonsapparat enn vi har, og dermed også en høyere produktivitet. Der har de ikke i år reist spørsmålet om en forkortelse av arbeidstiden. Våre venner i Sverige regner med å få gjennomført 45-timersuken i 1958. Den vil da i tilfelle bli gjennomført ved lov. Hvorvidt de klarer det, vil avhenge av valgene til Riksdagen i år, og dermed hele den politiske situasjon.

For øvrig kan det bli vanskelig nok å få Norsk Arbeidsgiverforening med på selv en slik formulering som foreligger i sekretariatets forslag. N. A. F. er redd for å slippe det hele løs uten noen kontroll fra hovedorganisasjonenes side.

Når det gjelder spørsmålet om godtgjørelse for bevegelige helligdager, er det blitt hevdet at det ikke er nødvendig med noen formulering her. En kan bare gjennomføre samme bestemmelser som vi i dag har for 1. og 17. mai. Ja, det var det vi stilte krav om for 2 år siden, men som vi ikke klarte å gjennomføre. Forresten kan en også diskutere den lønnsordningen som vi i dag har for 1. og 17. mai. Den gir ganske god betaling for endel, mens den for andre gir en dårlig betaling. Vi er i samme situasjon når det gjelder spørsmålet om lønn under sykdom. Skal vi stille krav om lønn under sykdom etter fortjeneste, så får mannen som tjener kr. 3,— pr. time en godtgjørelse etter denne lave fortjeneste, mens en som kanskje tjener kr. 9,— eller kr. 10,— pr. time får lønn etter denne fortjenesten. Er det en rettferdig ordning?

Kan vi klare å få gjennomført en sykebetalingsordning som bygger på normallønnsatser og på personlig time-, uke- eller månedslønn, er vi et langt skritt på vei. Jeg er redd for at det kan bli vanskelig å klare det. I de grafiske fag hvor de har så vidt sterke organisasjoner og hvor det arbeides praktisk talt uten utenlandsk konkurranse, har de ikke klart det. De grafiske fag var den første gruppe som ved tariffrevisjonen for 2 år siden fikk gjennomført en sykeordning, men ikke en så god sykeordning som den sekretariatet nå foreslår at vi skal stille krav om. Vi må i samband med dette huske på alle småbedriftene vi har. Vi har i vårt land omlag 20 000 bedrifter fra 10 arbeidere og nedover, og for dem er dette et stort spørsmål. Derfor er vi nødt til å få gjennomført en ordning bygget på et solidarisk fellesskap mellom arbeidsgiverne innen de ulike industrier. Får vi ikke det til, anser jeg det nesten utelukket å få gjennomført en sykelønnsordning. De store bedrifter klarer det nok, men de små bedriftene vil neppe klare det. Jeg sier dette for at dere skal være klar over de vanskeligheter som vil melde seg.

Det ble sagt så vel av *Ingvald Hansen* i Skotøyarbeiderforbundet som av *Elof Strand* fra Jern- og Metallarbeiderforbundet at vi måtte få noe igjen for den produksjonsøking som har funnet sted. Ja, jeg er enig i det, men den tabellen som jeg har liggende foran meg viser at nettopp disse forbund har fått mest ut av produksjonsøkningen. Det er endel forbund som jeg nevnte tidligere som har fått svært lite, men når det gjelder jern- og metallindustrien under ett, så er reallønnen fra 1953 til i dag steget med 6,5 %. For skotøyindustrien er den steget med 6,1 %. Ellers er jeg enig i at det er de gruppene som har fått minst andel i reallønnsstigningen som vi må hjelpe ved denne tariffrevisjon, og jeg er klar over at innenfor Bygningsindustriarbeiderforbundets organisasjonsområde finnes det også slike grupper.

Oyans merknad om at prisene er steget mer enn det som fremgår av prisindeksen, er det ikke så lett å polemisere mot. Vi har dessverre ikke noe annet å holde oss til enn den offisielle statistikk. Det gjelder produksjonsøking. Det gjelder arbeidslønnen, og det gjelder en rekke andre ting, — også prisene. Er disse statistiske beregninger uriktige, må vi naturligvis alle beklage det, men foreløpig har vi dessverre ikke noe annet barometer enn den offisielle statistikk. Jeg kan for øvrig fortelle at jeg snakket med en forbundsmann for en tid siden. Han var i Arbeidsgiverforeningen, og der ble lønnsstatistikken referert for ham. Han turde ikke si noen ting, fordi forbundet selv fører en utførlig lønnsstatistikk, og denne statistikk viste høyere fortjenestetall enn Arbeidsgiverforeningens statistikk.

Så til slutt litt om de forslagene som tar sikte på å forandre slutten på sekretariatets forslag. Ja, det er riktig det som ble sagt at det som står til slutt i forslaget også står i Landsorganisasjonens vedtekter. Likevel hender det at vi må gjenta vedtektene i beslutnings form. Det er det vi har gjort her. Vi ønsker at representantskapet skal understreke den rett som sekretariatet har i henhold til vedtektene. Det er for øvrig en oppmyking av vedtektene. I vedtektene står det nemlig at «sekretariatet skal såfremt en tariffbevegelse omfatter flere forbund eller fag, overta ledelsen og i samråd med vedkommende forbund velge forhandlingsutvalg. Den samme adgang skal også sekretariatet ha hvis en tariffbevegelse i et enkelt forbund i sine økonomiske virkninger kommer til å berøre flere forbund.» — Vi har altså moderert vedtektene litt her. Vi er nemlig av den oppfatning at hvis det er et forbund som har den overbevisning at det klarer å løse alle spørsmål selv, så får de selvsagt operere på egen hånd. Ikke noe er mer behagelig for Landsorganisasjonens folk enn å sitte på sine kontorkrakker og bare ta imot beskjed fra forbundene om at nå går det så og så godt med forhandlingene, og endelig at nå er de kommet fram til en noenlunde tilfredsstillende ordning, men — erfaringene fra tidligere tariffrevisjoner viser at det ikke alltid går etter denne oppskrift. Vi er innstilt på at vi ikke skal blande oss inn i forbundenes anliggender. De skal få forhandle og forhandle og også megle. Hvis vi imidlertid står overfor den mulighet at vi får stopp i hele det norske arbeidsliv, må Landsorganisasjonen gripe inn, og det skal representantskapet si fra om. Da må vi forsøke å få i stand en ordning. Vi er 2 parter her, og vi kan ikke uten videre diktere den annen part. Hvis det f. eks. er megling i jernindustrien, som jo er en toneangivende industri, og meglingen blir brutt, kan Norsk Arbeidsgiverforening si at hvis det blir stopp i jernindustrien, medvirker ikke vi til løsning i noe annet fag eller industri, og da stopper det alt sammen. Det er dette som er grunn-

laget for de som står i vedtektene og for sekretariatets forslag. Det var noe av det samme vi gjorde ved tariffrevisjonen av 1954. Da stoppet alle forhandlinger og meglinger opp. Vi forela saken for tariffrådet, og av diskusjonen der fremgikk det at de fleste mente at en da burde forsøke fellesforhandlinger. Jeg må derfor advare mot de 2 endringsforslag som er lagt fram når det gjelder denne del av sekretariatets innstilling. Jeg anbefaler sekretariatets forslag.

Voteringen.

Det ble først foretatt avstemning over Per Andersens forslag i forbindelse med innstillingen om lønn under sykdom. Innstillingen ble vedtatt med stort flertall.

Deretter ble det foretatt en prøvevotering om innstillingen i forbindelse med den faglige og økonomiske innstilling. De to avvikende forslag ble satt opp mot sekretariatets innstilling som ble vedtatt med stort flertall. Ved den endelige votering ble innstillingen vedtatt mot 1 stemme.

Det ble enstemmig vedtatt å forkorte oppsigelsestiden for april-fagene til 1 måned.

Christian Henriksen takkes og takker.

Konrad Nordahl: Da dette er det siste representantskapsmøte Christian Henriksen møter i i egenskap av medlem av sekretariatet vil jeg gjerne rette en takk til ham. Han har vært medlem av sekretariatet siden 1934, altså i over 20 år. Jeg tror jeg kan si at Henriksen har bare venner. Han kan av og til si ganske kraftige ord selv, men det er ingen som tar ham det ilde opp. Jeg gjør meg til talsmann for hele sekretariatet når jeg retter en takk til ham for samarbeidet i disse årene. Det er et stort savn når Henriksen går. Han har gjort en stor innsats for norsk fagbevegelse. Vi takker deg Christian Henriksen og vi ønsker deg alt godt i årene som kommer. (Forsamlingen reiste seg og hyllet Henriksen med langvarig bifall.)

Christian Henriksen: Jeg takker for de gode ordene som ble rettet til meg. Jeg har tidligere takket for meg i sekretariatet, og jeg vil nå benytte anledningen til å takke alle kamerater her i representantskapet for samværet. Jeg har deltatt i mange representantskapsmøter, og jeg har forsøkt å følge med og gjøre meg opp en mening om de store ting vi har behandlet. Det er særlig en ting som jeg vil huske, nemlig den store forandring som er skjedd siden mellomkrigsårene. Den gangen var det nesten ikke snakk om å opp-

rettholde levestandarden. Da sto vi med ryggen mot veggen og måtte fordele fattigdommen mest mulig rettferdig. Det var ikke alltid så hyggelig, men vi kom oss gjennom den perioden også. Nå har vi seilet inn i en annen epoke, og det gleder spesielt meg som også har opplevd andre tider. Jeg ønsker lykke til med det fortsatte arbeid. (Bifall.)

Protokollen for ettermiddagsmøtet ble lest av Thorleif Andresen, og enstemmig godkjent.

Konrad Nordahl: Vi har greidd å behandle en dagsorden som var beregnet på to dager på 1 dag. Det må vi vel ha lov til å kalle økt produksjon. Hvis vi kan være like heldige når det gjelder de forhandlinger som forestår, så skulle vi ha håp om et godt resultat. Med dette vil jeg takke for samværet og ønske alle en god reise hjem.

Forhandlingene ble avsluttet kl. 18,20.

